

► DVĚ MILIARDY KORUN POMOHOU ZVLÁDAT VELKOU VODU str. 4

-
- **PO TORNÁDU:** OBCE OBNOVUJÍ ZELENĚ str. 9
 - PROGRAM **NOVÁ ZELENÁ ÚSPORÁM** OTEVŘEL PŘÍJEM ŽÁDOSTÍ str. 16
 - NA DESNÉ FUNGUJÍ **PROTIPOVODŇOVÁ OPATŘENÍ** str. 18

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

ani rekordní vedra nevysušila inkoust v tiskárnách, a tak vám přinášíme další číslo našeho zpravodaje. Hlavním tématem je tentokrát sucho. Není to zrovna veselé čtení, sucho komplikuje život nám všem a nic nenavědčuje tomu, že by v blízké budoucnosti mělo být lépe. Optimismus nám ale nechybí. V tomto čísle

proto představujeme řadu projektů, které pomáhají vracet vodu do krajiny, zadržovat ji tam, kde je potřeba, a proměňovat dříve vyschlá místa v odolnější a živější prostředí. Mnozí si řekli, že na suchu nebudou.

Mnohdy člověk napravuje to, co sám způsobil. Když bývalo vody hodně, rovnala se koryta, meliorovalo se ostožest, vodou se nešetřilo a nikomu to nevadilo. Teď je vody méně, koryta se rozvolňují, meliorace likvidují, vodou se neplývá a nad každou kapkou se přemýšlí. Je pozitivní, že se člověk umí poučit z vlastních chyb. Pravda, děje se to až tehdy, když je nám horko a máme vyschlo v krku, ale jde to.

Vody z nebe nepadá méně co do objemu, ale padá náraz a pak dlouho nic. Přijde bouřka, měsíc sucho a tak dokola. I proto jsou důležitá také protipovodňová opatření. A i o těch píšeme.

Příjemné čtení přeje

JAN RÖDLING
šéfredaktor

Priorita | měsíčník Státního fondu životního prostředí ČR | vydává Státní fond životního prostředí ČR, rezortní organizace Ministerstva životního prostředí | ročník 19 | číslo 7-8 | červenec-srpen 2026 | časopis je distribuován bezplatně, pouze na území ČR | adresa redakce: Olbrachtova 2006/9, 140 00 Praha 4 | kontakt na redakci: priorita@sfzp.gov.cz | objednávky: priorita.gov.cz, sfzp.gov.cz | redakce: šéfredaktor: Jan Rödling; redaktorka: Barbora Scheinherrová; grafická úprava: Eva Štanglová | fotografie na titulní straně: archiv SFŽP ČR | fotografie: archiv SFŽP ČR, není-li uvedeno jinak | číslo registrace: MK ČR E 18178 | Tento časopis je tištěn dle ekologických standardů. | Texty z časopisu Priorita je možné přetiskovat za předpokladu uvedení autora a zdroje.

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Spolufinancováno Evropskou unií
Systém pro obchodování s emisemi
Modernizační fond

Sucho sužuje Česko čím dál častěji. V boji proti němu pomáhají projekty

V polovině června si svět připomněl Světový den boje proti suchu a rozšiřování pouští. Téma je stále aktuálnější i pro Česko, které se v posledních letech stále častěji potýká s dopady dlouhodobého sucha.

Stát proto dlouhodobě podporuje opatření, která pomáhají zadržovat vodu v krajině, zvyšovat její odolnost vůči suchu a omezovat jeho negativní dopady. Jen v loňském roce směřovalo na tato opatření z národních i evropských zdrojů přibližně 26,8 miliardy korun. V podmínkách Česka se dopady změny klimatu stále více projevují v oblasti hospodaření s vodou. Vyšší teploty zvyšují výpar, mění se množství i rozložení srážek během roku a narůstá riziko období sucha a nedostatku vody. Vzhledem k omezeným vodním zdrojům na našem území je proto zásadní zadržovat srážkovou vodu v sídlech i v krajině.

Podle prognóz klimatologů roční úhrny srážek neklesají, prioritou je proto jejich efektivní zadržení v místě dopadu, omezení odtoku a akumulace ve vodních nádržích nebo řízená infiltrace do podzemních vod. Už i na našem území jsou zaznamenány problémy se zásobováním obyvatelstva pitnou vodou v obcích s nedostatečně spolehlivými vodními zdroji. Výrazně rostou dopady sucha na zemědělskou produkci a lesní hospodářství. Do budoucna lze očekávat, že stávající vodní zdroje nebudou dostatečné, a to nejen z hlediska potenciálně snižujícího se dostupného množství vody, ale i z hlediska jakosti vody.

Nedostatek vody může v suchých obdobích omezovat provoz hospodářství i veřejné infrastruktury, proto byly zřízeny komise pro sucho a připraveny plány pro zvládání sucha a nedostatku vody.

Problematicku sucha řeší zejména Koncepce ochrany před následky sucha pro území České republiky, Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách České republiky a Národní akční plán adaptace na změnu klimatu. Zásadní bylo i doplnění vodního zákona v roce 2020, které zavedlo systém zvládání sucha a nedostatku vody.

Podpora ke zmírnění dopadů sucha z národních i evropských zdrojů směřuje například na hospodaření se srážkovou vodou, obnovu mokřadů, tůň a malých vodních nádrží, revitalizaci toků, výsadbu zeleně či další adaptační prvky v krajině i ve městech.

MILIARDY PROTI SUCHU

Stát za poslední tři roky vynaložil na opatření proti suchu přes

75 miliard korun,

vyplyvají ze zpráv ke strategickému dokumentu **Koncepce ochrany před následky sucha 2023 až 2027.**

Příklady projektů:

- výstavba vodárenské infrastruktury
- zemědělská opatření: zatravnění, biopásy, ekozemědělství, pozemkové úpravy atd.
- obnova vodních prvků v krajině
- úspory vody v průmyslu a energetice
- srážková voda ve městech a obcích
- vodní nádrže, suché nádrže (poldry), zachytávání dešťové vody
- obnova lesů

Monitoring sucha a předpovědní systém HAMR

HAMR je systém pro predikci sucha. Jedná se o zkratku slov hydrologie, agronomie, meteorologie a retence, tedy slov týkajících se oblastí sucha, jichž se jednotlivé části monitoringu týkají. Koordinátorem prací je VÚV TGM, na projektu HAMRu se spolupodílejí Česká zemědělská univerzita v Praze – Fakulta životního prostředí, Český hydrometeorologický ústav, Ústav výzkumu globální změny AV ČR a Ministerstvo životního prostředí. Jednotlivé části monitoringu jsou založeny na výpočtech matematických modelů (SoilClim, BILAN a Wateres). Hodnocení stavu probíhá jednou týdně a vyhodnocuje se v rozlišení vodních útvarů. Výsledky předpovědního systému HAMR jsou k dispozici online.

Suchý rok

Letošní jaro podle meteorologů patřilo k nejteplejším v historii měření, což vystavilo české zemědělství i lesy silnému suchu. Ačkoli vydatnější deště částečně přinesly zlepšení, na velké části území nadále přetrvává snížená půdní vláhla a horší dostupnost podzemních zdrojů vody. Bez dalších srážek podle expertů z Výzkumného ústavu vodohospodářského T. G. Masaryka (VÚV) hrozí rychlý návrat sucha. „Dešť sice krátkodobě zlepšuje stav na povrchu, ale hlubší zásoby vody se doplňují jen velmi pomalu. Právě ty jsou přitom klíčové pro stabilitu vodních zdrojů i fungování celé krajiny v dalších měsících,“ upozorňuje Libor Ansoerge, náměstek ředitele pro výzkumnou a odbornou činnost VÚV.

Nedostatek vody dopadá nejen na zemědělství, ale také na lesy a vodní zdroje. Půda v mnoha oblastech zůstává vysušená a krátkodobé deště pomáhají spíše jen v její svrchní vrstvě. Sucho tak ohrožuje stabilitu krajiny, produkci plodin i dostupnost vody pro obce závislé na lokálních zdrojích. Zároveň se ukazuje, že extrémní počasí, jako je kombinace sucha, vysokých teplot a lokálních přívalemých srážek, zvyšují tlak na celý ekosystém.

Stát za tři roky vynaložil na opatření proti suchu přes 75 miliard korun, vyplývá ze zpráv ke strategickému dokumentu Koncepce ochrany před následky sucha 2023 až 2027. Nejvíce peněz teče do vodárenské infrastruktury, zemědělských podpor, půdy, pozemkových úprav, lesů a hospodaření s dešťovou vodou.

V tomto ohledu jsou důležité evropské dotační programy. Operační program Životní prostředí dlouhodobě podporuje nejruznější projekty, od protipovodňových opatření po zadržování vody v krajině a hospodaření s dešťovou vodou. Národní program Životní prostředí rovněž rozděljuje miliardy korun, například na revitalizaci toků či čištění odpadních vod. ●

Dvě nové výzvy podporují efektivnější hospodaření se srážkovou vodou, zelené střechy i ochranu před sesuvy

Ministerstvo životního prostředí a Státní fond životního prostředí ČR vyhlásily v závěrečné fázi programového období dvě výzvy z Operačního programu Životní prostředí. **Celkem 300 milionů korun zamíří na projekty, které pomohou českým regionům lépe nakládat s dešťovou vodou, realizovat adaptační opatření a posílit ochranu před přírodním riziky.**

Aktuálně nabízená finanční podpora představuje jednu z posledních možností, jak v tomto programovém období získat finance na podporu adaptace regionů, posílení ekosystémových přístupů a prevenci přírodních katastrof.

První z vyhlášených výzev č. 105 nabízí do regionů až 200 milionů korun na projekty, které umožní lépe hospodařit se srážkovou vodou. „S ohledem na nedostatek srážek potřebujeme vodu zadržet tam, kde spadne, a využít ji co nejefektivněji. Proto posíláme z evropských fondů 200 milionů korun na projekty, které pomohou zpomalit odtok dešťové vody, podpoří její vsakování, retenci a akumulaci i její další využití. Chceme motivovat města, obce, školy i jiné organizace v budování zelených střech, využívání šedé vody v budovách či k investicím do tzv. modrozelené infrastruktury. Míra podpory může dosáhnout až 85 % výdajů, což je pro veřejné subjekty významná příležitost, jak pomoci obyvatelům i krajině a zároveň uspořit na spotřebě pitné vody,“ uvádí ministr životního prostředí Igor Červený.

Finanční podpora je určena na širokou škálu opatření pro udržitelné hospodaření se srážkovými vodami v budovách i v krajině. Dotaci lze získat na systémy pro zachytávání, úpravu a následně efektivnější využití dešťové či šedé vody na splachování, praní či zálivku. Výzva z velké části pokryje také budování nových nebo rekonstrukce stávajících zelených střech. V rámci venkovních úprav lze financovat povrchové i podzemní retenční nádrže, vsakovací průlehy, umělé mokřady či výměnu nepropustných zpevněných povrchů za propustné. Podporovány jsou také komplexní projekty modrozelené infrastruktury, které propojují technická řešení s funkční zelení, čímž zlepšují mikroklima, předcházejí dopadům přívalových srážek a prokazatelně šetří pitnou vodu.

Oprávněnými žadateli ve vyhlášené výzvě jsou zejména veřejnoprávní subjekty jako obce, kraje, dobrovolné svazky obcí, městské části hl. m. Prahy, organizační složky státu, státní podniky, pří-

spěvkové organizace, dále školy, vysoké školy, veřejné výzkumné organizace, nadace, fondy, ústavy, obecně prospěšné společnosti, spolky, církve a obchodní společnosti stoprocentně vlastněné veřejným subjektem.

Sto milionů pomůže zabezpečit rizikové svahy a skalní říční

Druhá výzva č. 106 s alokací 100 milionů korun pomůže s obnovou stability a se sanací extrémně nestabilních svahů a skal, k němuž došlo v důsledku přírodních jevů. Maximální míra podpory činí 80 % ze způsobilých výdajů.

„U svahových nestabilit a skalních říčních jde v první řadě o bezprostřední ochranu lidského zdraví a majetku. Stomilionová alokace ve výzvě 106 je proto zacílena na konkrétní rizikové lokality, které jsou již evidované v Registru svahových deformací. Chceme, aby se finance dostaly k ohroženým místům co nejrychleji a bez zbytečných administrativních bariér. Podporu s 80procentním příspěvkem mohou tak využít také občané, firmy či společenství vlastníků jednotek,“ doplňuje Petr Valdman, ředitel Státního fondu životního prostředí ČR.

Okruh žadatelů je v tomto případě ještě širší a vedle veřejného sektoru (obce, kraje, svazky obcí, resortní organizace, státní podniky) a neziskových organizací či církví zahrnuje také soukromý sektor – tedy fyzické osoby podnikající i nepodnikající a zmíněná společenství vlastníků jednotek.

Příjem elektronických žádostí o podporu byl pro obě výzvy spuštěn 17. června 2026 a bude ukončen 17. prosince 2026 (nedojde-li k dřívějšímu vyčerpání alokace) prostřednictvím portálu IS KP21+.

V aktuálním programovém období už byla z OPŽP podpořena řada obdobně zaměřených projektů. Na efektivnější zachytávání srážkových a šedých vod směřovala podpora u 160 projektů v celkové výši přesahující jednu miliardu korun. Na zajištění rizikových svahových nestabilit pak bylo rozděleno více než 227 milionů korun mezi 36 projektů. ●

► Dvě miliardy korun pomohou lépe zvládat přívalové deště i velkou vodu

Stále častější extrémní počasí a silné bouřky s přívalovými srážkami zнову připomínají, **jak rychle může měnit se klima zatížit obce, místní infrastrukturu, krajinu a zejména občany a jejich domovy.**

Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci se Státním fondem životního prostředí ČR proto uvolňuje další dvě miliardy korun na opatření, která pomohou chránit ohrožená území před povodněmi a zároveň lépe zadržet vodu v krajině. Novou dotační výzvu představil ministr Igor Červený při návštěvě Olomouckého kraje, nejvíce postiženého předloňskou zářijovou povodní.

„Klima se mění a my musíme racionálně připravit naši společnost na nadcházející změny. Počasí dnes umí během několika hodin přejít od úmorného vedra k přívalovým srážkám, které mohou rychle zvednout hladiny menších toků a zaplavit ohrožená místa. Aktuálně uvolňujeme další dvě miliardy korun, aby se mohla zrealizovat opatření, která ochrání lidi, jejich domovy i veřejný majetek a zároveň pomohou v krajině vodu zadržet,“ uvedl ministr životního prostředí Igor Červený.

Zmíněným opatřením v Olomouci je čerstvě dokončený projekt realizovaný státním podnikem Povodí Moravy. Díky finanční investici z Operačního programu Životní prostředí ve výši přes 165 milionů korun se podařilo v Olomouci revitalizovat více než kilometr dlouhý úsek řeky a opětovně ho napojit na odstavené rameno řeky. Opatření zachovává a posiluje rozliv do nivy na ploše přibližně 115 hektarů, uvolňuje zatopové území od stávajících objektů, zlepšuje stav řeky i okolní přírody a přináší větší bezpečí zhruba 2 275 obyvatelům městských částí Nový Svět a Nemilany. „Tento projekt ukazuje, že účinná protipovodňová ochrana nemusí znamenat jen technické stavby, ale také návrat prostoru řece a krajině. Revitalizaci jsme umožnili, aby se voda při vyšších průtocích bezpečně rozlévala tam, kde nezpůsobuje škody. Právě taková opatření budou při častějších extrémních počasí stále důležitější,“ uvádí David Fína, generální ředitel Povodí Moravy.

Na již realizovaná opatření navazuje nová dotační výzva z Operačního programu Životní prostředí, která je určena obcím, správcům vodních toků a veřejným subjektům. Podpoří projekty, které umožní bezpečný rozliv vody v krajině, zvýší bezpečí obcí a sníží riziko škod při povodních a posílí odolnost krajiny vůči střídání sucha, veder a přívalových dešťů.

Finance budou směřovat zejména na přírodně blízká protipovodňová opatření, obnovu a vytváření prostoru pro bezpečný rozliv povodní v údolních nivách, úpravy koryt vodních toků, budování a rekonstrukce suchých i retenčních nádrží a poldrů. Podporu získají zájemci také na projekty povodňových parků nebo odstranění nevyhovujících staveb v korytech toků, které mohou při velké vodě představovat riziko.

„Aktuálně nabízené prostředky míří na realizaci větších a dlouhodobě potřebných projektů. Pro menší projekty jsme zároveň prodloužili příjem žádostí u výzev číslo 73 a 104, a to do 25. září 2026. Smyslem všech zmiňovaných výzev je především přizpůsobit krajinu tak, aby dokázala velkou vodu bezpečněji zvládnout,“ komentuje Petr Valdman, ředitel Státního fondu životního prostředí ČR, jehož úřad Operační program Životní prostředí administruje.

Protipovodňová ochrana patří mezi investice, které jsou finančně velmi náročné, a aktuální programové období pro čerpání z evropských fondů se chýlí ke konci. „Pro starosty, správce toků a další vlastníky je tato výzva ideální příležitostí, jak získat prostředky ještě v tomto dotačním období,“ připomíná ministr Igor Červený. Jen z Operačního programu Životní prostředí

byly od roku 2021 do protipovodňové ochrany investovány již více než 2,5 miliardy korun. Podporu z nově vyhlášené výzvy plánuje využít i město Olomouc.

„Přístí rok uplyne třicet let od ničivé povodně, která zasáhla naše město. Voda tehdy zaplavila přibližně třetinu Olomouce a přímo se dotkla asi 30 tisíc obyvatel. Děkuji Ministerstvu životního prostředí, Státnímu fondu životního prostředí, Povodí Moravy i všem dalším, kteří se už tři desetiletí podílejí na budování protipovodňové ochrany Olomouce a podporují ji. Já osobně, a věřím, že i naprostá většina Olomoučanů, považují tyto stavby za nejdůležitější investice z hlediska ochrany života, zdraví i majetku obyvatel. Nyní je pro nás klíčové zajistit finanční podporu na její dokončení. Chceme ji využít na realizaci IV. B etapy, která navazuje na již dokončenou IV. A etapu, ale také na III. etapu v lokalitě Klášterní Hradisko. Pro ni jsme již vypsalí krajinářskou soutěž a máme tři možné návrhy řešení. Stejně důležité je pro nás dokončení protipovodňové ochrany Chomoutova. Bez finanční pomoci státu by však nebylo možné tato opatření realizovat,“ dodává Miloslav Tichý, investiční náměstek primátorky Olomouce.

Elektronické žádosti ve výzvě číslo 109 budou moci oprávnění žadatelé podávat prostřednictvím systému IS KP21+ do 17. prosince 2026. ●

Finance budou směřovat zejména na přírodně blízká protipovodňová opatření, obnovu a vytváření prostoru pro bezpečný rozliv povodní v údolních nivách, úpravy koryt vodních toků, budování a rekonstrukce suchých i retenčních nádrží a poldrů.

TOMÁŠ BĚLAŠKA: PROTIPOVODŇOVÁ OPATŘENÍ CHRÁNÍ OLOMOUC I ZADRŽUJÍ VODU

Povodí Moravy dokončilo na konci loňského roku úpravy řeky Moravy v jižní části Olomouce. Významně k tomu přispěly peníze z Operačního programu Životní prostředí. Protipovodňovou ochranu městských částí Nový Svět a Nemilany zajišťují vedle hrází i přírodě blízká opatření, jako je posílení rozlivů do říční nivy, revitalizace, obnova původního řečiště a napojení odstaveného ramene řeky Moravy. O investici jsme hovořili s investičním ředitelem Povodí Moravy Tomášem Bělaškou.

Foto: Povodí Moravy

V listopadu 2025 jste dokončili další etapu protipovodňových opatření pro jižní část Olomouce. Jak je tato část opatření pro ochranu Olomouce důležitá?

IV. A etapa PPO Olomouce vychází z ucelené a dlouhodobě připravované koncepce protipovodňové ochrany města, která řeší tok Moravy jako jeden funkční systém. Jižní část má v této koncepci nezastupitelnou roli. Zatímco v intravilánu je povodňová vlna bezpečně vedena kapacitním korytem, na jihu města se řízeně rozlévá do krajiny, čímž se snižují rizika jak pro jižní městské části, tak pro úseky proti proudu. Význam této etapy spočívá nejen v jejím přímém protipovodňovém efektu, kdy chrání obyvatele a zástavbu jižní části Olomouce a zajišťuje funkčnost celého systému i při extrémních průtocích, ale také v revitalizačním přínosu. Opatření jsou navržena přírodě blízkým způsobem. Využívají řízené rozlivy, obnovu původních ramen řeky a revitalizaci říční nivy. Výsledkem je stabilnější krajina, vyšší retenční schopnost území a současně nové ekologické a rekreační hodnoty pro město.

Jak zpětně hodnotíte realizaci? Objevilo se v jejím průběhu něco nečekaného, případně museli jste něco výrazně měnit?

Zatímco v intravilánu je povodňová vlna bezpečně vedena kapacitním korytem, na jihu města se řízeně rozlévá do krajiny, čímž se snižují rizika jak pro jižní městské části, tak pro úseky proti proudu.

Z pohledu přípravy i samotné realizace byla loni dokončená etapa výrazně jednodušší než předchozí dokončené etapy protipovodňové ochrany Olomouce. Především šlo o technicky méně složité stavební objekty, které nevyžadovaly výraznější zásahy do komplikovaných inženýrských sítí ani do stávající městské infrastruktury. Významnou roli sehrála také příznivá majetkoprávní situace. Dotčené pozemky byly z velké části ve vlastnictví města, což výrazně zjednodušilo projektovou přípravu i povolovací proces. Neméně důležité je, že stavba probíhala převážně v extravilánu, tedy mimo zastavěné území města. Na rozdíl od předchozích etap realizovaných v intravilánu tak nebylo nutné řešit složité organizační opatření, přeložky sítí ani výrazná dopravní

omezení, která jsou ve městě vždy velmi citlivým tématem.

Jaké další fáze vás čekají a kdy předpokládáte zahájení další etapy? A budete se snažit pro ně získat podporu z některého z dotačních programů?

Intenzivně se věnujeme přípravě IV. B etapy protipovodňových opatření, která bude přímo navazovat na právě dokončenou IV. A etapu. Pro tuto etapu již máme vydáno pravomocné stavební povolení a aktuálně zahajujeme proces majetkoprávního vypořádání dotčených pozemků. Naším cílem je, aby byly všechny klíčové přípravné kroky dokončeny včas tak, aby zahájení samotné stavby bylo možné v roce 2028. Pokud jde o financování, počítáme s tím, že se budeme ucházet o podporu z dotačních prostředků. ●

► Nový finanční nástroj pomůže s modernizací čistíren odpadních vod

ZÁKLADNÍ PARAMETRY PODPORY

Alokace výzvy:

1,355 miliardy korun

Forma podpory:

zvýhodněná půjčka

Výše podpory:

až 70 % celkových způsobilých výdajů

Maximální podpora na projekt:

200 milionů korun

Úroková sazba: 1 % ročně

Splatnost: až 10 let

Možnost odkladu splátek jistiny:

až 3 roky

Bez dodatečných poplatků

Příjem žádostí: do 31. března 2027

Čistší řeky a nádrže, zdravější životní prostředí a zlepšení úrovně čištění odpadních vod. To je hlavní přínos investic z Operačního programu Životní prostředí na modernizaci čistíren odpadních vod.

Dotační výzva formou výhodné půjčky s nízkou úrokovou sazbou nabízí více než 1,3 miliardy korun na investice do vodohospodářské infrastruktury. Alokované prostředky jsou určeny na zlepšení úrovně čištění odpadních vod při současném naplnění požadavků směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/3019 konkrétně na úroveň čištění v ukazatelích N_{celk} a P_{celk} . Příjem žádostí otevřel Státní fond životního prostředí ČR na začátku července.

„Investice do vodohospodářské infrastruktury jsou jednou z našich významných priorit – mají přímý dopad na kvalitu vody v tocích, nádržích i podzemních zdrojích,“ říká ministr životního prostředí Igor Červený. Nový finanční nástroj proto zacílí dostupné evropské prostředky na modernizaci větších čistíren odpadních vod s kapacitou 10 tisíc ekvivalentních obyvatel a vyšší, kde mohou přinést největší efekt. „Očekáváme, že díky této podpoře se do roku 2029 podaří modernizovat čištění odpadních vod v rozsahu přibližně 238 tisíc obyvatel. To znamená konkrétní přínos pro obce, jejich obyvatele i pro stav našich řek a nádrží,“ doplňuje ministr.

Podpora se zaměří na účinnější odstraňování dusíku a fosforu z odpadních vod, tedy látek, které zhoršují kvalitu vody v řekách, nádržích a dalších vodních ekosystémech. Modernizace bude spočívat především v intenzifikaci stávajících čistíren odpadních vod a doplnění tzv. terciárního stupně čištění, který navazuje na běžné me-

chanicko-biologické čištění a zajišťuje účinnější odstraňování znečištění.

Investice pomohou velkým čistírnám splnit nové požadavky evropské směrnice o čištění městských odpadních vod a zároveň zlepšit kvalitu vypouštěných odpadních vod. Součástí projektu může být také souběžná úprava čistírenského procesu, navýšení kapacity ČOV nebo opatření vedoucí ke snížení energetické náročnosti provozu.

Podpora bude poskytována formou zvýhodněné půjčky. „Tento typ financování jsme zvolili pro tento specifický segment investic, u nichž může návratná podpora vhodně doplnit vlastní nebo úvěrové zdroje a zároveň umožnit efektivní opakované využití veřejných prostředků v budoucnu,“ doplňuje ministr Červený.

Finanční nástroj je vyhlášen dle podmínek Operačního programu Životní prostředí 2021–2027 a poskytovat jej bude Státní fond životního prostředí ČR. „Půjčka může pokrýt až 70 % způsobilých výdajů, a to až do výše 200 milionů korun na jeden projekt. Úroková sazba je nastavena na 1 % ročně, splatnost až na deset let a příjemci mohou

využít odklad splátek jistiny až o tři roky. Půjčka zároveň neobsahuje žádné dodatečné poplatky,“ upřesňuje parametry úvěru Petr Valdman, ředitel Státního fondu životního prostředí ČR.

Podle ředitele Fondu bude u žádostí důležitá nejen technická připravenost projektu, ale také finanční udržitelnost investice a celého vodohospodářského systému. „Součástí hodnocení bude standardní kontrola projektu a úvěrové způsobilosti žadatele, ale také nastavení dlouhodobé finanční udržitelnosti prostřednictvím Nástroje Udržitelnost OPŽP. Cílem je, aby podpořené projekty nebyly pouze jednorázovou investicí, ale dlouhodobě funkčním řešením,“ doplňuje Petr Valdman.

O podporu se mohou ucházet vlastníci vodohospodářské infrastruktury z řad veřejných subjektů jako obce, městské části hlavního města Prahy, svazky obcí, ale i obchodní společnosti a zájmová sdružení právnických osob. U posledních dvou jmenovaných platí, že musí být vlastníky vodovodů nebo kanalizací pro veřejnou potřebu.

Celkově je ve výzvě vyhrazeno 1,355 miliardy korun. Příjem žádostí bude zahájen 2. července 2026 a potrvá do 31. března 2027, případně do vyčerpání disponibilní alokace. Podpořené projekty musí být realizovány na území Česka a fyzicky dokončeny nejpozději do 31. prosince 2030, zároveň nejdéle do tří let od podpisu smlouvy o poskytnutí podpory. ●

Podpora se zaměří na účinnější odstraňování dusíku a fosforu z odpadních vod, tedy látek, které zhoršují kvalitu vody v řekách, nádržích a dalších vodních ekosystémech.

► **Modernizace** informačního systému pro správu evropských fondů **přináší vyšší komfort**

Ministerstvo pro místní rozvoj připravuje spuštění nové prezentační vrstvy informačního systému pro správu evropských fondů. **Modernizace s označením ISKP 21+ NPL reaguje na aktuální trendy v oblasti eGovernmentu a digitalizace státní správy.** Cílem je zrychlení administrace projektů a zvýšení uživatelského komfortu pro přibližně 60 000 žadatelů i příjemců.

Nové rozhraní využívá technologii HTML5, která zajišťuje plynulou odezvu a nejvyšší možnou úroveň zabezpečení přenášených dat. Grafická podoba systému prošla výraznou proměnou. To v praxi znamená například konec nutnosti používat spodní posuvník pro pohyb v obsahu formulářů. Práce s nimi se tak stává mnohem efektivnější.

Modernizace systému přináší řadu inovativních prvků. Uživatelé budou mít k dispozici personalizovanou nástěnku s přímým přístupem k rozpracovaným

žádostem a detailům projektů. Orientaci usnadní také logické řazení polí zleva doprava a shora dolů. Novinkou je pilotní nasazení AI chatbota, který bude uživatelům pomáhat s metodickými dotazy v několika jazycích. Tento nástroj bude nejprve spuštěn ve zkušebním provozu, během kterého se bude průběžně vyhodnocovat jeho efektivita a celkový přínos pro uživatele.

Velký důraz byl kladen na kontinuitu a stabilitu. Veškeré dříve osvědčené funkce zůstávají v plném rozsahu zachovány.

Týká se to zejména procesu elektronického podepisování nebo řízeného sdílení dat v rámci pracovních týmů. Uživatelé se nemusí obávat ztráty dat, mění se zejména prostředí, ve kterém se administrace odehrává a změny v metodických postupech budou minimální.

Spuštění nové verze systému je plánováno v průběhu letních měsíců. Tato změna představuje důležitý krok v rozvoji politiky soudržnosti a zjednodušení čerpání prostředků z evropských fondů. ●

► **Monitorovací výbor OP Spravedlivá transformace** jednal v Mostě **o dalším postupu programu**

Monitorovací výbor Operačního programu Spravedlivá transformace (OPST), financovaného z prostředků Evropské unie, se na svém 14. zasedání, které proběhlo ve dnech 3. a 4. června 2026 v Mostě, věnoval průběhu realizace programu a jeho dalšímu směřování. **Součástí jednání bylo také schválení kritérií pro výběr projektů v nově vyhlášených oblastech podpory.** Zasedání se zúčastnili zástupci Ministerstva životního prostředí, Evropské komise, transformujících se krajů i dalších partnerů zapojených do realizace programu.

„Operační program Spravedlivá transformace přináší do uhelných regionů konkrétní projekty a postupně proměňuje jejich podobu. Monitorovací výbor nyní navázal na dosavadní práci a potvrdil další kroky, které se soustředí na obnovu území po těžbě nebo modernizaci vzdělávání a nově i podporu dostupného bydlení. Tímto krokem posilujeme praktickou realizaci programu v uhelných regionech a jeho zaměření na jejich dlouhodobý rozvoj,“ říká vrchní ředitel sekce ekonomiky životního prostředí Jan Kříž.

Hlavní část zasedání se soustředila na nastavení podmínek pro výběr projektů v nově vyhlášených oblastech podpory. Diskuse se zaměřila mimo jiné na obnovu území po těžbě uhlí, kde se počítá s rozvojem návštěvnických středisek propojených s hornickým dědictvím a proměnou krajiny. Podpora má přispět k rozvoji návštěvnické infrastruktury a environmentálního vzdělávání v dotčených lokalitách i povědomí o proměně těchto území.

Výbor vzal na vědomí také průběžné výsledky čerpání programu. Schválené

projekty již dosáhly objemu 36 miliard korun, tedy 91 % celkové alokace programu. Na základě těchto výsledků Ministerstvo životního prostředí doporučuje zachovat cílenou podporu uhelných regionů i v programovém období po roce 2028.

Výbor schválil kritéria pro zastřešující projekty Státního fondu životního prostředí ČR, jejichž cílem je zjednodušení administrace programu a realizace podpory prostřednictvím širších projektových rámců.

Mezi nově schválené oblasti podpory patří také zavádění umělé inteligence do výuky na středních školách. Podpora je zaměřena na systematickou modernizaci vzdělávání prostřednictvím umělé inteligence a virtuální reality. Součástí bude vytvoření sítě koordinátorů, proškolení pedagogických pracovníků i pořízení potřebného technologického vybavení pro školy.

Výbor byl seznámen i s dalším harmonogramem vyhlášení výzev, kdy žadatele

čeká ještě pět témat v osmi výzvách s celkovou alokací 930 milionů korun. Výbor se věnoval také monitoringu naplňování základních podmínek programu a kontrolní činnosti.

Součástí programu byly také návštěvy projektů realizovaných v Mostě a jeho okolí, které členům monitorovacího výboru přiblížily konkrétní přínosy podpory Operačního programu Spravedlivá transformace v regionu.

Účastníci si prohlédli například rekonstruované kulturně vzdělávací centrum Repre nebo se během komentované procházky seznámili s aktivitami zaměřenými na posílení sociální stability území. Druhý den jednání byl věnován dalším návštěvám v regionu, mimo jiné projektu Green Mine, zaměřeného na revitalizaci a resocializaci lomu ČSA, revitalizovanému území Bílina po Ervěnickém koridoru nebo obnově vybraných kulturních památek a objektů Podkrušnohorského technického muzea ●

► Ministerstvo životního prostředí dalo zelenou přehradě

Ministerstvo životního prostředí zakončilo sérii vydávání klíčových dokumentů, tzv. jednotných environmentálních stanovisek, pro stavbu vodního díla Nové Heřminovy.

Stanovisek je celkem devět, ministerstvo aktuálně vydalo dvě poslední. Vodní dílo Nové Heřminovy je strategickou stavbou, jejímž hlavním cílem je zajistit protipovodňovou ochranu na horním toku řeky Opavy, kde opakované povodně v minulosti způsobily rozsáhlé škody na majetku i infrastruktuře.

„Všechna vydaná jednotná environmentální stanoviska jsou nezbytným podkladem, bez nichž by nebylo možné zahájit jednotlivá stavební řízení. Byl tak

učiněn další důležitý krok v projektové přípravě celé přehrady, čímž resort životního prostředí přispěl i k plnění důležitého bodu programového prohlášení vlády, kterým samozřejmě výstavba vodního díla Nové Heřminovy je,“ říká k vydání stanovisek ministr životního prostředí Igor Červený.

Nádrž Nové Heřminovy bude schopna zachytit extrémní průtoky a snížit riziko záplav pro tisíce obyvatel a stovky objektů v obcích od Nových Heřminov až po Opavu. Záměr má také významné dopady na přírodu a životní prostředí – počítá s podporou biodiverzity, zajištěním migrační propustnosti pro vodní organismy a zlepšením kvality vody.

Vedle ochranné funkce přinese toto vodní dílo rekreační využití nebo výrobu energie z malé vodní elektrárny. Je proto klíčovým prvkem komplexního systému opatření, který má dlouhodobě zvýšit bezpečnost, odolnost a udržitelnost celého regionu.

Nejen stavba přehrady

Nejvýznamnější vydané stanovisko se týká hlavní stavby vlastní přehrady, dále šlo

o přeložení stávající silnice I. třídy I/45 v úseku Nové Heřminovy – Zátor, přeložky vedení, injektáž podloží pod budoucí hrází a také jednotlivá stanoviska pro opatření na toku řeky Opavy v obcích Brantice, Zátor a Krnov.

Poslední souhlasná stanoviska se týká výjimek z ochrany životního prostředí v řadě oblastí, například ovlivnění vodních poměrů, výjimek z ochrany zvláště chráněných druhů, kácení dřevin mimo les a uložení náhradní výsadby nebo souhlas se stavbami, kde by se mohl snížit nebo změnit krajinný ráz.

Stanovené podmínky zajišťují maximální ochranu všech dotčených složek životního prostředí během jejich realizace a zároveň zajišťují, aby byla provedena v souladu s právními předpisy a principy udržitelného rozvoje. Jako celek požadavky zajišťují, aby realizace záměru proběhla bezpečně, šetrně k životnímu prostředí a s ohledem na dlouhodobou udržitelnost jeho dobrého stavu. ●

► Vzácní ptáci, obojživelníci i více vody v krajině. Kařezské rybníky mají nové tůně

Foto: Plzeňský kraj

V přírodní památce Kařezské rybníky byly dokončeny tři nové tůně, které už jsou naplněny vodou a začínají plnit svou ekologickou funkci. Projekt Plzeňského kraje má pomoci zvýšit biodiverzitu území, zlepšit zadržování vody v krajině a vytvořit vhodné podmínky pro mokřadní ptáky, obojživelníky i vodní hmyz.

Nové vodní plochy vznikly v částech přírodní památky, které byly dlouhodobě zarostlé a postupně ztrácely svou ekologickou hodnotu. Mimo vybudování nových tůní o celkové ploše více než 3 200 metrů čtverečních proběhly také terénní úpravy a stabilizace okolí.

„Cílem opatření bylo vytvořit stabilní mokřadní biotopy bez rybí obsádky, které dnes v krajině výrazně chybějí. Právě takové prostředí je důležité pro rozmnožování obojživelníků, výskyt vodního hmyzu i pro ptáky vázané na mělké stojaté vody,“ uvedl Petr Fišer, radní pro oblast životního prostředí a zemědělství Plzeňského kraje.

Přírodní památka Kařezské rybníky byla vyhlášena už v roce 1992 kvůli ochraně hnízdišť a tahových lokalit vodního ptactva. V posledních letech se však území potýká s negativními dopady intenzivního zemědělství, eutrofizací i vysycháním krajiny. Řada druhů ptáků zde postupně omezila výskyt nebo zcela zmizela kvůli nedostatku vhodných mělčin a obnažených břehů. Nové tůně mají pomoci návratu druhů, jako jsou bekasina otavní, čejka chocholatá, kulík říční nebo čírka obecná. Očekává se také větší výskyt obojživelníků, například rosničky zelené, čolka obecného nebo zelených skokanů.

Tůně byly navrženy s pozvolnými břehy a rozsáhlými mělčinami, které vytvářejí vhodné podmínky pro rozvoj mokřadní vegetace i bezobratlých živočichů. Díky dostatečné hloubce by měly lépe odolávat letnímu vysychání a dlouhodobě přispívat k zadržování vody v krajině. Projekt zároveň přinese lepší podmínky také pro vážky, šídla nebo potápničky a posílí přirozenou retenční schopnost území. Součástí péče o lokalitu bude i pravidelný monitoring zaměřený na vývoj populace ptáků, obojživelníků a dalších organismů.

Realizace opatření probíhala mimo hnízdní období ptáků a v souladu s plánem péče o přírodní památku. Projekt je součástí dlouhodobé snahy Plzeňského kraje o obnovu mokřadních biotopů a zvýšení odolnosti krajiny vůči suchu a klimatickým změnám a je v plné výši financován z Operačního programu Životní prostředí. ●

► Před pěti lety řádilo tornádo, **obce dokončují obnovu díky okamžité pomoci**

Uběhlo pět let od ničivého tornáda, které řádilo na jižní Moravě. Obcím a občanům pomohly s obnovou i dotace od Státního fondu životního prostředí ČR.

V červnu roku 2021 tornádo zdevastovalo jižní Moravu. Práce na opravách a obnově začaly hned po katastrofě. Ministerstvo životního prostředí a Státní fond životního prostředí ČR tehdy vyčlenil takřka okamžitou pomoc. Tři dotační výzvy pomohly financovat likvidaci odpadu po úklidu, obnovu vodohospodářské infrastruktury, opravy domovních čistíren odpadních vod nebo kompletní výsadbu nové zeleně, parků či alejí. Vzhledem k mimořádné události mohla být dotační podpora až stoprocentní. Cílem mimořádné pomoci byl co nejrychlejší návrat života v postižených obcích do normálu.

Na více než čtyři desítky projektů v postižených oblastech šlo více než 514 milionů korun.

Po obnovách a sanacích budov a obnově infrastruktury se postupně vracel život také krajině, kterou živel během několika sekund zdevastoval. Po alejích, parcích, částech lesa i staletých vzrostlých stromech, na které byli lidé v obcích na pomezí Hodonínska a Břeclavska zvyklí po několik generací, zůstaly před pěti lety jen holé kmeny, třísky a rozlámané větve. Místo polámaných alejí a lesů vznikají nové parky, větrolamy, ovocné sady i rekreační lesoparky.

Například v Lužicích na Hodonínsku tornádo zničilo šest hektarů lesa. Obec se rozhodla tuto část proměnit na rekreační lesopark Ploštiny. Otevřel před dvěma lety. Vzniklý přírodní lesopark nabízí široké veřejnosti možnost odpočinku a relaxace v přírodním prostředí a zároveň tvoří prostor pro přírodu. Najdete tam stezky pro procházky, cyklistiku, celý park je vybaven novým mobiliářem, jeho součástí je i tůň či pozorovatelná.

Nový lesopark se rozhodli vystavět i v Hruškách na Břeclavsku. Vznikl v lokalitě zvané Na Zahájce, a to podle návrhu studen-

tů z brněnské Mendelovy univerzity. Lidem nabízí možnost rekreace u rybníka, sportovní i dětská hřiště nebo hruškový sad. Ještě do konce letošního roku chtějí přidat molo na vodní plochu.

Stejný přístup zvolil také Hodonín, jehož místní části Pánov, Kapříška a Bažantnice byly tornádem těžce zasaženy. Vedle obnovy poškozené infrastruktury putovala významná část finančních prostředků také na obnovu přírody a krajiny. V červnu letošního roku otevřeli Park U Červených domků. Obnova místa, které před pěti lety zcela zničilo tornádo, začala na jaře 2025 a trvala bezmála patnáct měsíců. Jeho dominantou je víceúčelová travnatá plocha v centrální části, vhodná například pro rekreační sportování. Stezka kolem ní může sloužit k procházkám či běhu i jako přirozená

1. a 3. LUŽICE na Hodonínsku se rozhodly poničenou část lesa po tornádu proměnit na rekreační lesopark Ploštiny.

2. HRUŠKY na Břeclavsku vystavěly na poničeném území lesopark podle návrhu studentů z Mendelovy univerzity.

spojnice s areálem blízké zoo. Sportovcům je určeno také workoutové hřiště, klec pro vrhačí sporty či basketbalový koš. K odpočinku či relaxaci poslouží nový mobiliář včetně laviček, stolů a dřevěných prvků. Atmosféru parku dotváří zeleň, s jejíž výsadbou se začalo v říjnu 2025. Po založení trvalkových záhonů pokračovali zahradníci výsadbou stromů. Kromě listnatých druhů zde přibýlo také devatenáct borovic lesních. I v tomto případě byla obnova parku podpořena ze Státního fondu životního prostředí ČR. ●

STAROSTA BISKUPIC: NÁDRŽ ZADRŽUJE VODU, PODPORUJE BIODIVERZITU A MÍSTNÍ K NÍ RÁDI CHODÍ RELAXOVAT

V Biskupicích u Jevíčka v jihovýchodním cípu Pardubického kraje na severním okraji Malé Hané umějí využít dotace pro životní prostředí. Jedna z nich pomohla vybudovat boční nádrž Žabělec na místním toku. Ta zadržuje vodu a plní protipovodňovou funkci. **O vzniku a funkcích nádrže jsme mluvili s dlouholetým starostou Daliborem Šebkem.**

DALIBOR ŠEBEK

Mnoho obcí se potýká s nedostatkem vody a řeší vodní hospodářství. Jak jste na tom v Biskupicích?

Naštěstí s vodou nemáme problémy. Máme u nás vysoce výkonný pramen, který zásobuje i město Jevíčko a další obce připojené na skupinovém vodovodu. Když tu majitel mlýna obnovil asi sedm hektarů rybníků, měly se napouštět rok, ale díky síle pramenu byly za čtyři pět měsíců plné. Voda je tedy trochu tvrdší, ale jinak si nemůžeme stěžovat.

Rozhodli jste se vybudovat nádrž. Co vás k tomu vedlo? Máte zkušenosti s povodněmi?

Naštěstí nás povodně v poslední době nezasáhly. V historických kronikách záznamy o povodních jsou, například v roce 1956 byla zaplavena náves. Nádrž, která je jednou z částí chystaných protipovodňových opatření, jsme budovali preventivně. Klima se proměňuje, nepředvídatelné meteorologické jevy jsou stále častější. Kdo je připraven, není překvapen. Jsme obklopeni kopečky s lesy, ale hodně se kácelo kvůli kůrovci. Co když přijde nějaká kalamita právě odtud?

Charakter srážek se mění, jsou delší intervaly sucha, které se střídají s přívalovými dešti. Vnímáte to i u vás?

Minulý týden něco spadlo, předtím tady měsíc prakticky nepršelo. Potřebujeme vodu zachytávat v krajině. U nádrže vidíme, jak se tam vrátil život. Na jejím místě bylo dříve pole, ještě dříve se tam těžila jílovitá hlína. Ale pořádně se to nedalo obdělávat, bylo tam mokro.

Takže se tam nedalo hospodařit?

Hospodařili tam, ale kolikrát tam spíš zapadli s technikou. Takže nebyl takový problém pozemky směnit a vyprojektovat tam nádrž. Chtěli jsme zadržovat vodu v krajině, to má podle nás smysl. Nejsem žádný zelený fanatik, ale musíme krajinu udržovat i pro budoucí generace.

Jak dlouho trvala příprava projektu?

Příprava byla dlouhá, trvala zhruba pět let. Během té doby se změnily i dotační podmínky, takže jsme se tomu museli přizpůsobit. Vlastní výstavba trvala půl roku, na jaře jsme začali a na podzim bylo hotovo. Pak

jsme zase vyřizovali papíry a nějakou dobu trvalo, než nám dotace přišla.

Pustili byste se do projektu i bez dotace?

To ne, náš rozpočet je omezený. Celkem vše stálo nějakých devět milionů korun, my jsme přispěli asi milion. Pomohla nám i dotace od kraje na DPH, které by jinak šlo za námi.

Co říkají na nádrž občané?

Musím říci, že to má ohromný pozitivní ohlas. Kolem nádrže jsme nechali udělat

ÚSPĚŠNÁ OBEC

Jak už název napovídá, obec byla od středověku ve správě olomouckého biskupství. V Biskupicích žije kolem pěti set obyvatel. Obec se dlouhodobě umísťuje na předních místech soutěže Vesnice roku, ať už díky společenskému životu, starání se o životní prostředí, nebo celkové péči. Aktuálně se účastní soutěže Soběstačná obec 2100, která ukazuje, že české obce patří mezi evropské lídry v soběstačnosti, udržitelnosti a inovacích. Biskupice v této soutěži chtějí zabodovat právě s vybudováním nádrže a s využíváním energie ze slunce.

i sadové úpravy, také podpořené dotací. Vrátili jsme tam asi osmdesát stromů, část jsou místní ovocné odrůdy, co se tady dříve sázely. Je tam taky naučná stezka s informačními panely. Je to hezké, klidné místo na procházky, chodí tam rodiny, školy i lidé z okolních obcí. V zimě se tam chodí bruslit. Takže to vedle protipovodňové funkce má i funkci rekreační. A samozřejmě jsme tím posílili biodiverzitu, kvůli které jsme tam vybudovali šest tůňek.

Říkal jste, že nádrž je první etapou protipovodňových opatření. Jaké jsou ty další?

Máme vyprojektovaný suchý poldr, je zahrnut do komplexních pozemkových úprav. Je otázka, zda by tyto objekty neměl budovat stát a pak je předat obci. My čekáme, až se objeví vhodná dotace. Poldr by stál asi deset milionů korun, a kdybychom museli dát i třeba dva miliony ze svého, tak je to pro nás hodně peněz.

Chystáme také rozvolnění potoka, který protéká obcí. Někdy v šedesátých letech ho narovnali. Rádi bychom tam udělali malý meandr a opravili mostek. Teď jsme vyhráli v soutěži Vesnice roku zelenou stuhu, která je spojena s dotací 800 tisíc korun, takže přemýšlíme, že bychom to z toho zaplatili. ●

OBEC VYUŽÍVÁ I ENERGIÍ ZE SLUNCE

V Biskupicích nechali instalovat solární panely, které najdete na střechách obecních budov. Generují téměř 19 MWh čisté energie za rok. Protože slunce nesvítí pořád a obec nejvíc energie spotřebuje večer nebo při špatném počasí, putuje vyrobená elektřina do moderního bateriového úložiště. Hlavním příjemcem energie z baterie je místní veřejné osvětlení. Lampsy v obci navíc prošly modernizací a jsou osazeny úspornými LED žárovkami. Kombinace úsporných světel a vlastní energie z baterie znamená, že provoz nočního osvětlení nestojí obecní pokladnu téměř nic. Propojení fotovoltaiky a baterie tak přímo řeší jeden z největších pravidelných výdajů, které malé obce ve svých rozpočtech každoročně mají.

Posledním článkem této skládačky je nákup menšího komunálního elektroauta. Samospráva ho pořídila pro každodenní údržbu veřejných prostranství, péči o zeleň nebo pro převoz materiálu při obecních akcích. Auto se nabíjí v areálu obce a jezdí výhradně na zelené přebytky ze solárních panelů, které se nevejdou do baterie pro osvětlení.

Fotovoltaika byla podpořena z Modernizačního fondu, který je financován z výnosů obchodu s emisními povolenkami EU ETS. Nákup elektroauta byl podpořen dotací z Národního plánu obnovy.

Povodňový park v Židlochovicích chrání tisíce lidí před velkou vodou. Projekt na Brněnsku propojuje ochranu města před povodněmi s obnovou říční krajiny, podporou biodiverzity a rekreačním využitím území. Projekt vznikl díky dotaci z Operačního programu Životní prostředí.

ŽIDLOCHOVICE CHRÁNÍ **POVODŇOVÝ PARK**

Foto: Vojtěch Herout

Jeho funkčnost potvrdila už povodeň na podzim 2024, kdy kontrolovaný rozliv vody významně snížil povodňové riziko. Povodňový park vznikl v nivě řeky Svatky na okraji Židlochovic. Součástí areálu je nové slepé rameno řeky, tůň a revitalizované koryto, které zadržují vodu v krajině, zpomalují povodňovou vlnu a současně vytvářejí cenné stanoviště pro živočichy i prostor pro rekreaci obyvatel.

Jedná se o komplexní přírodu blízce protipovodňové a revitalizační opatření s doplňkovou rekreační funkcí v korytě a nivě Svatky. Dělníci odstranili opevnění v řece a vytvořili dva vzdouvací prahy. Dále upravili morfologii koryta, zřídili dřevo-kamenné usměrňovací výhony a vytvořili nové slepé rameno Svatky a rekreační tůň. K tomu proběhly vý-

sadby, komunikační trasy, biotechnické objekty a mobiliář.

Cílem bylo zajištění dosažitelného stupně protipovodňové ochrany v bezprostředním okolí řešeného území. Ochrana je pro město Židlochovice, obec Vojkovice, má pozitivní dopad na zátopená území Svatky v obcích podél toku od řešeného území až k jejímu ústí do vodní nádrže Nové Mlýny: Unkovice, Žabčice, Přisnotice, Nosislav, Velké Němčice, Uherčice, Vranovice. Celková délka řešeného úseku pro úpravu toku a přilehlé nivy s cílem zlepšení přirozených rozlivů byla téměř jeden kilometr. Celková dotčená plocha činí 13,25 hektaru, rozloha nových vodních ploch 2,17 hektaru. Dále došlo k výsadbě 224 stromů a 2 667 keřů.

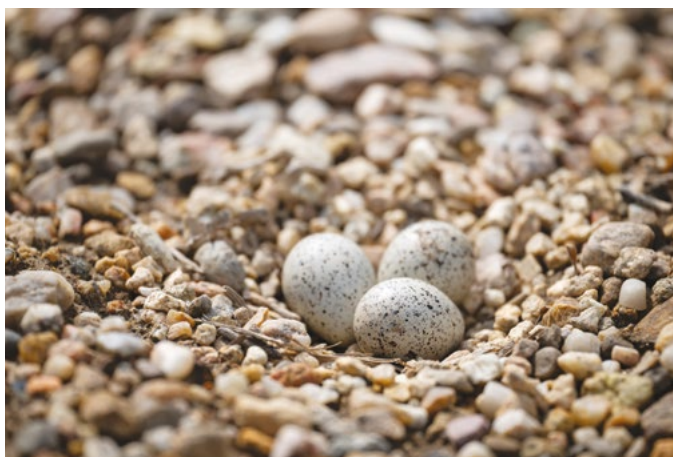
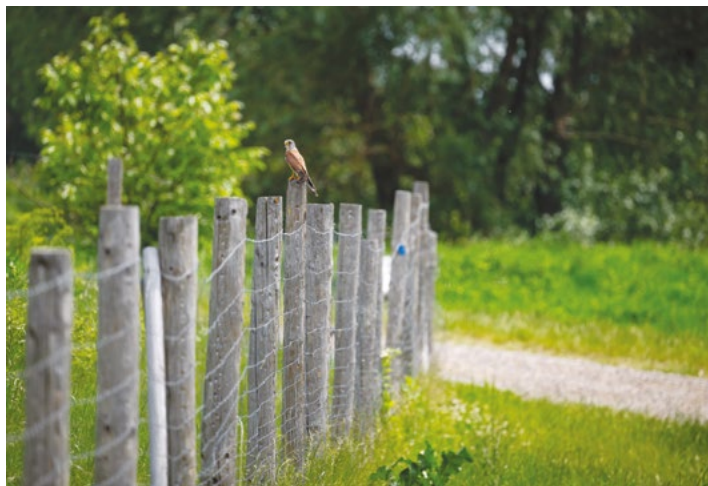
Před realizací byla lokalita tvořená upravenými koryty řek Svatky a Litavy inten-

zivně využívána jako zemědělské pole. Voda v zahloubených, napřímených tocích zde proudila nepřirozeně rychle, což zvyšovalo riziko destruktivních povodní. Podzemní voda byla hluboko, asi 3,5 metru pod povrchem, a oblast byla zařazena do zátopových území. Případné záplavy mohly ohrozit i obce dále po proudu až po Nové Mlýny.

Celý prostor byl navržen tak, aby generoval minimální náklady na údržbu. V prvních letech proběhla následná péče o výsadbu, tedy stromy a keře, která vychází na desítky tisíc korun ročně. Počítá se také s opravami, které realizátoři odhadují na 20 000 korun ročně. Jako velmi složité hodnotí autoři vykupování pozemků, na kterých byl areál vybudován, od původních majitelů a komunikaci s nimi. Za problematické považují také jednání se státním podnikem Povodí Moravy. Přestože budované dílo odpovídalo nově schválené evropské legislativě, potýkali se s nelogickými požadavky, které museli eliminovat složitým jednáním.

Areál zasáhla těsně před dokončením povodeň. Park však tuto situaci zvládl a plnil svou ochrannou funkci přesně tak, jak se očekávalo. Příjemným překvapením bylo také to, jak rychle začal být celý prostor využíván, či reakce rybářů, kteří revitalizaci Svatky ocenili s tím, že okamžitě po realizaci vzdouvacích prahů s tůňemi a usměrňovací výhony s tišinami bylo patrné výrazné zvýšení diverzity druhů rybí obsádky. Dalšími přínosy projektu jsou zájem obyvatelstva širokého okolí, rekreační potenciál místa nebo jeho využití pro školní vzdělávání.

Náklady dosáhly výše téměř 60 milionů korun, z toho téměř 57 milionů bylo hrazeno z dotace Operačního programu Životní prostředí. ●

► Rekonstrukce hřbitova myslí i na vodu

Foto: město Brno

Před více než rokem začali stavbaři pracovat na Ústředním hřbitově města Brna. **Dosud největší rekonstrukce od jeho založení došla k prvnímu milníku.** Čestný kruh a jeho okolí již získaly výslednou důstojnou tvář.

Potřebným omlazením prošla také budova zázemí Správy hřbitovů města Brna na Vídeňské 94, kterou využívají pracovníci hřbitova.

„Místo posledního odpočinku významných Brňanů a Brňanek bylo místem, kde rekonstrukce začala. Čestný kruh nyní opravdu plní svou čestnou funkci. Důstojnost prostoru dává jak žulové dláždění, které upomíná na historii místa, tak nový trvalkový záhon v centru kruhu,“ popsala primátorka města Brna Markéta Vaňková a dodala: „Zajímavostí je, že kromě okrasného prvku se jedná i o prvek modrozelené infrastruktury, a to takzvaný

průleh. Toto opatření zadržuje vodu a zabraňuje jejímu odtoku.“

V prostoru čestného kruhu a jeho okolí kromě výměny povrchů za esteticky i ekologicky vhodnější stavbaři instalovali všechny důležité technologie jako v ostatních částech rozsáhlého areálu. Jedná se především o svody vody do retenční nádrže. „Obnovou prošla také zeleň, byly vysazeny nové stromy a keře. Rekonstrukce potrvá do roku 2029, ale čestný kruh nám ukazuje, jak bude opravovaný hřbitov vypadat, a je opravdu na co se těšit. Estetické řešení v sobě snoubí přírodě blízká opatření, která zajistí dlouhodobou udr-

žitelnost zeleně hřbitova v kontextu klimatických změn, jimž čelíme,“ vysvětlil náměstek primátorky pro oblast životního prostředí Filip Chvátal.

Rekonstrukce začala v dubnu roku 2025 a potrvá tři a půl roku. Vzhledem k velikosti hřbitova – brněnská „centrální“ patří mezi největší pohřebiště v Česku – postupují stavbaři etapizovaně vždy po dvou hrobových skupinách, aby nebyl zcela narušen jeho chod. „Projekt získal dotaci z Operačního programu Životní prostředí ve výši 95 % způsobilých výdajů. Celkové vysoutěžené náklady jsou 276 milionů korun bez DPH,“ dodal Filip Chvátal.

V rámci první etapy je hotová také pokládka zhruba 70 % rozvodů kanalizace, vody a dalších rozvodů v území. Asfalt v uliční síti nahradí 2,1 m široká zpevněná cesta a po obou jejích stranách bude vždy travnatá plocha. Tři retenční nádrže před obřadní síní již stavbaři dokončili. Dvě menší jsou prefabrikované a třetí, největší je litá. Nasbíraná srážková voda, kterou drenáže svedou do nádrží, se využije pro závlivku na hřbitově. Na blízké vzdálenosti se využije čerpadlo a hadice a závlivku například stromů na různých místech zajistí elektromobil s nádrží, do níž se voda načerpá.

„Rekonstrukce cest v historické části Ústředního hřbitova pro nás nebyla jen běžnou dopravní stavbou, ale citlivým zásahem do jedinečného pietního prostoru. Původní asfaltové plochy jsme nahradili kamennou dlažbou a systémem šterkových trávníků, které nejen respektují architekturu místa, ale zároveň umožňují přirozené vsakování dešťové vody. Vznikl ucelený systém retenčních prvků, průlehů a podzemních nádrží, díky kterému voda zůstává v areálu a přirozeně podporuje okolní zeleň místo toho, aby byla okamžitě odváděna kanalizací. Velkou výzvou byly ztížené práce v těsné blízkosti vzrostlých stromů, kde bylo nutné postupovat v úzké součinnosti s arboristy tak, aby se podařilo zachovat zeleň a zároveň zajistit požadovanou únosnost cest. Celá stavba tak ukazuje, že i technicky náročná rekonstrukce může být provedena s respektem k historii, krajině i budoucnosti tohoto místa,“ uvedl oblastní manažer stavební společnosti Skanska František Chlup. ●

► Hradec zadrží **více vody** v městské lokalitě

Hradec Králové chystá v souladu s adaptační strategií města zvýšit retenční kapacitu v lokalitě Na Mlýnku v Třebši. **Využije pro to dotaci z Operačního programu Životní prostředí.**

Meandrováním části toku Biřička a vytvořením tůň a mokřadu nejen vzniknou vhodné podmínky pro existenci různých druhů živočichů vázaných na vodu, ale dojde i ke zvýšení ekologické hodnoty území. Práce v této lokalitě by mohly začít na podzim příštího roku.

„Cílem projektu je zlepšit ekologický stav vodního toku a jeho nivy prostřednictvím přírodě blízkých revitalizačních opatření, která povedou ke zvýšení retenční

schopnosti krajiny, tedy vybudování tůň a rozšíření záplavového území pro zadržování vody, dále zlepšení mikroklimatických podmínek, jako je zpomalení odtoku, ochlazování krajiny a snížení teplotních extrémů. Jde o revitalizaci vodního toku Biřička, vytvoření souboru tůň, úpravu terénu a související vegetační úpravy na území Třebše,“ vysvětluje náměstek pro oblast životního prostředí Adam Záruba.

Díky tomu dojde k zadržování vody v území. Tůňe a mokřadní biotopy vytvoří

mimo jiné podmínky pro různé druhy živočichů vázaných na vodu. Hotová je již studie a prováděcí dokumentace, zároveň je vydáno i společné povolení pro stavební záměr a v lednu letošního roku byla podána žádost o dotaci z Operačního programu Životní prostředí. Ta by mohla být ve výši 3,7 milionu korun a město nyní čeká na rozhodnutí o přidělení. Zahájení prací na projektu je naplánováno v souladu se stanoveným harmonogramem a podmínkami na podzim příštího roku. „Vše je načasováno tak, aby byl respektován životní cyklus obojživelníků a byla zajištěna ochrana živočichů. Dodržení těchto podmínek je nezbytné pro minimalizaci negativních dopadů na dotčené druhy,“ dodává náměstek Záruba. ●

► Veselí nad Moravou obnovilo krajinu kolem zástavby

Město Veselí nad Moravou úspěšně dokončilo první etapu rozsáhlého projektu obnovy krajiny v okolí města, a to díky dotaci z Operačního programu Životní prostředí.

Po dokončení výsadby v rámci Územního systému ekologické stability (ÚSES) nyní začíná tříletá následná péče o nově založené porosty.

Projekt však pokračuje dál. Město již připravuje další etapy, které rozšíří síť nových biokoridorů na plochu téměř 30 hektarů zatravněného území a přinesou nové výsadby 16 tisíc stromů a keřů. Po dokončení všech etap vznikne v okolí Veselí nad Moravou rozsáhlá síť nových krajinných prvků, které pomohou zadržovat vodu v krajině, omezovat půdní erozi, podporovat výskyt živočichů a rostlin a současně zvýší odolnost území vůči dopadům klimatické změny.

V rámci první etapy vznikly na ploše přibližně osmi hektarů nové biokoridory tvořené více než 4 500 stromy a bezmála 3 000 keři. Součástí projektu bylo také zatravnění celého území a instalace ochranných oplocenek, které zajistí dobré podmínky pro růst vysazené zeleně v prvních letech po výsadbě. Vyšázeny tak byly například lípy, duby, javory či břízy a dále z křovinné vegetace například brsleny, dřín, hlohy či ptačí zob.

„Dokončením první etapy jsme splnili důležitý krok v dlouhodobém projektu obnovy krajiny na území našeho města. Nyní přecházíme do období následné péče, která je nedílnou součástí celého procesu a rozhodně o úspěšném rozvoji nově založených porostů. Současně již připravujeme další etapy projektu, díky nimž bude postupně vznikat propojená síť krajinných prvků při-

Foto: město Veselí nad Moravou

spíjajících k lepšímu zadržení vody v krajině, ochraně půdy a podpoře biodiverzity. Jde o systematickou investici do kvality životního prostředí na území našeho města,“ uvedl starosta města Petr Kolář.

Realizace první etapy byla stoprocentně financována prostřednictvím Operačního programu Životní prostředí. Na realizaci výsadby získalo město dotaci ve výši 21,6 milionu korun. Následná péče bude z dotačního programu proplácena postupně v jednotlivých letech.

„Cílem následné péče je zajistit co nejlepší podmínky pro užití a růst nově vysazených stromů a keřů. Součástí péče bude pravidelná kontrola zdravotního stavu dřevin, závlhka v období sucha, sečení travních porostů i případné doplnění výsadby tam, kde by se některé sazenice neujaly,“ doplnil Pavel Okénka, vedoucí realizace dodavatelské společnosti.

První etapa je zároveň pouze začátkem rozsáhlejšího projektu obnovy krajiny. Město již připravuje navazující výsadby v rámci druhé a třetí etapy ÚSES. Druhá etapa bude

realizována v lokalitě pod Radošovem. Na ploše téměř sedmi hektarů vzniknou nové krajinné prvky tvořené stromořadími, skupinami stanovištně původních i ovocných dřevin a travobylinnými lučnými porosty. Vysazeno zde bude přibližně 1 900 stromů a více než 1 600 keřů. Cílem je další posílení ekologické stability krajiny, podpora přirozeného vodního režimu a vytvoření nových biotopů pro rostliny i živočichy. S realizací se počítá ve druhé polovině letošního roku.

Současně město připravuje žádost o dotaci na třetí, závěrečnou etapu projektu. Ta bude realizována v nezastavěné části města na pravém břehu řeky Moravy. Na ploše téměř dvanácti hektarů zde vzniknou další krajinné prvky, zahrnující modulovou výsadbu stromů, keřů a liniového stromořadí i výsadbu soliterních stromů. Celkem je plánováno vysazení více než 1 100 stromů, téměř 1 000 keřů a dalších 111 soliterních stromů. Realizace třetí etapy je plánována na jaro roku 2027. ●

► Výzkumníci představili unikátní využití brownfieldů

Opuštěné průmyslové areály a pozemky, známé jako brownfieldy, často zůstávají dlouhé roky nevyužity. Výsledkem je mnohdy velmi zchátralý stav nevyužívané lokality.

Výzkumný tým z Provozně ekonomické fakulty a Agronomické fakulty Mendelovy univerzity v Brně proto navrhl systém využití těchto pozemků formou městského zemědělství na vyvýšených záhonech. Celý systém je navíc putovní, a jakmile na pozemku začne plánovaná stavba, záhony se jednoduše přesunou na jiný prázdný brownfield.

Koncept představuje unikátní mezioborové skloubení znalostí, které propojuje moderní urbanismus, ekologii, zemědělství a ekonomické plánování. Výsledkem je dočasná aktivace opuštěných prostor, čímž se

sníží náklady na jejich údržbu a také částka za ušlý zisk z pozemku. „Současně se zde rozvíjí možnost oživit komunitní život. Lidé rádi využijí možnosti mít kde pěstovat zeleninu či květiny a tím se učí tohle místo využívat. Vzniká tak prostor, kde se obyvatelé z okolí setkávají při společné péči o záhony nebo na sousedských akcích a workshopech. Záhony mohou navíc aktivně využívat místní školy a školky, čímž se propojují různé sociální i věkové skupiny. Vzniká tak prostředí pro mezigenerační interakci a navazování sousedských vztahů,“ uvedla Ladislava Issever Grochová, hlavní řešitelka projektu.

Jedním z hlavních přínosů systému je jeho mobilita: záhony se mohou přesunout na jiný brownfield. Znovuvyužití záhonů a další infrastruktury tak snižuje uhlíkovou stopu celého projektu. „Pro snižování uhlíkové stopy projektu a tím i města je plánováno využití

biouhlu v půdě záhonů. Biouhel připomíná drcené dřevěné uhlí a vzniká z odpadní biomasy, například posekaných, odřezaných či vytrhaných rostlin a dřevin, které během života přirozeně nasávají z ovzduší oxid uhličitý. Místo toho, aby po jejich odumření uhlík unikl zpět do atmosféry, se díky biouhlu stabilizuje a uloží do země, kde setrvává stovky až tisíce let. Oxid uhličitý se tak nedostává okamžitě do ovzduší a dochází ke snížení uhlíkové stopy. Půda díky němu navíc mnohem lépe zadržuje vodu a vytváří vhodné prostředí pro půdní biotu a následné pěstování rostlin,“ vysvětlila Helena Dvořáčková, členka výzkumného týmu.

Takto navržené městské zemědělství ochlazuje okolní rozpálené prostředí města a výrazně pomáhá environmentálním problémům, jako je snižování tepelných ostrovů a uhlíkové stopy. ●

► Program **Nová zelená úsporám** otevřel příjem žádostí

Státní fond životního prostředí ČR na konci června otevřel příjem žádostí o finanční podporu z programu Nová zelená úsporám.

Zranitelné domácnosti mohou žádat o zálohovou dotaci ve výši až 400 tisíc korun na zateplení a úsporné zdroje energie. Ostatní majitelé rodinných domů, společenství vlastníků jednotek a bytová družstva mohou předkládat projekty na energeticky úsporné renovace k posouzení, zda splní podmínky pro financování bezúročným úvěrem. Ten získají od podzimu u bank a stavebních spořitelen ve výši až 2 miliony korun na rodinný dům a 750 tisíc korun na jeden byt v bytovém domě.

„Nová zelená úsporám bude fungovat cíleněji a efektivněji. V novém nastavení umožní zaměřit podporu tam, kde bude mít největší efekt – do kvalitních renovací, které domácnostem dlouhodobě sníží náklady na bydlení. Přímou pomoc přitom zachováme domácnostem, které ji potřebují nejvíce,“ říká ministr životního prostředí ministr Igor Červený.

Přímá dotace je určena pouze zranitelným domácnostem, aby i lidé ohrožení energetickou chudobou mohli zrenovovat neúsporný dům a dlouhodobě snížit své výdaje za energii. Ostatním domácnostem ministerstvo ve spolupráci s finančním sektorem nabídne bezúročný úvěr na dílčí i komplexní renovace.

Významnou roli v procesu podpory renovací v rezidenčním sektoru sehraje i nový systém energetického poradenství. „S pomocí energetických poradců zajistíme, aby stát podpořil opravdu smysluplné renovace, podložené odborným doporučením ve formě renovačního pasu u dílčích opatření nebo prokazatelnou úsporou deklarovanou průkazem energetické náročnosti budovy u komplexních projektů,“ doplňuje ministr Igor Červený.

Jak podat žádost

Zájemci o dotaci nebo bezúročný úvěr podávají stejně jako v předchozích etapách své žádosti elektronicky na portálu zadosti.sfpz.cz. „Každý žadatel bude mít v systému vlastní účet ověřený elektronickou identitou. Podání je jednoduché, intuitivní a nevyžaduje žádné zvláštní dovednosti. Administraci žádosti je možné pověřit i jinou osobu, například dodavatele. I v tomto případě je ale vhodné sledovat svůj účet v systému a nespolehat se pouze na ujištění pověřené osoby,“ vysvětluje ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman.

Přípravě projektů by měla předcházet konzultace s energetickým poradcem NZÚ. „Naši proškolení odborníci v prvé řadě ověří, zda má domácnost nárok na přímou dotaci, nebo má požádat o bezúročný úvěr. Poradí, jak správně postupovat s ohledem na finanční možnosti majitelů a docílit tak maximálních úspor energií. Zároveň vystaví renovační pas. Zranitelným domácnostem poskytnou asistenci při vyřízení dotace,“ říká Petr Valdman.

Jak mají postupovat zranitelné domácnosti

Zájemci o dotaci z podprogramu NZÚ Light si vyhledají nejbližšího energetického poradce, kontakty jsou zveřejněny na webu programu novazelenausporam.cz. Ten je bezplatně provede celým procesem naplňování renovace i vyřízení dotace.

Zájemci o podporu částečné renovace nebo dílčích opatření budou jako podklad k žádosti potřebovat renovační pas. Na webu programu vyhledají nejbližšího energetického poradce NZÚ a domluví s ním návštěvu budovy, kterou plánují renovovat. Poradce jim zajistí renovační pas s doporučeným postupem renovace. Tento dokument použijí spolu s dalšími požadovanými doklady k žádosti o posouzení projektu k financování bezúročným úvěrem. Zájemci o bezúročný úvěr na komplexní renovaci domu budou místo renovačního pasu dokládat k žádosti dvojici průkazů energetické náročnosti budovy (stav před rekonstrukcí a předpokládaný stav po ní).

Rodinné domy a společenství vlastníků jednotek

Majitelé rodinných domů, společenství vlastníků jednotek i bytová družstva předloží své projekty nejprve k posouzení elektro-

nicky přes portál zadosti.sfpz.cz. Po získání kladného rozhodnutí se obrátí na zapojené finanční instituce, kde požádají o bezúročný úvěr. O poskytnutí i konečné výši úvěru rozhodnou banky a spořitelny na základě pro-
věření úvěruschopnosti žadatele.

Bezúročným úvěrem je možné financovat dílčí i komplexní renovace rodinných a bytových domů. Podporována jsou opatření snižující energetickou náročnost budovy, jako je zateplení včetně výměny oken a vchodových dveří i stínící techniky, výměna zdrojů tepla, instalace fotovoltiky a dalších zdrojů obnovitelné energie. Současně s kterýmkoliv z těchto opatření je možné podpořit i vybudování zelené střechy nebo pořízení systému na sběr a využití srážkové a šedé vody.

Společenství vlastníků jednotek a bytová družstva mohou navíc požádat o přímou finanční podporu ve výši až 120 tisíc korun na každý byt ve vlastnictví zranitelné domácnosti. Tyto prostředky je nutné využít tak, aby se ohrožený domácnostem významně nenavýšoval příspěvek do fondu oprav v souvislosti se splácením bezúročného úvěru. Žádosti o podporu formou dotace i kompenzace úroků je možné podávat do 31. října 2029, nejpozději však do vyčerpání alokace. ●

Nová zelená úsporám bude fungovat cíleněji a efektivněji. V novém nastavení umožní zaměřit podporu tam, kde bude mít největší efekt – do kvalitních renovací, které domácnostem dlouhodobě sníží náklady na bydlení. Přímou pomoc přitom zachováme domácnostem, které ji potřebují nejvíce.

Krajina v okolí Šakvic na Břeclavsku vzala za své, když nedaleko obce vyrostla v sedmdesátých a osmdesátých letech kaskáda tří přehradních nádraží Nové Mlýny. **Tehdy zmizel nejen sousední Mušov, ze kterého zbyl jen kostel, ale i vzácné lužní lesy, mokřady a rybníky.**

VYPRAHLÁ KRAJINA SE ZMĚNILA V ZELENOU OÁZU

Foto: Vojtěch Herout

Šakvice se před několika lety rozhodly zeleň do obce vrátit, daří se jim tak úspěšně bojovat i se suchem a vysokými teplotami, a to i díky dotacím z Operačního programu Životní prostředí. Monotonní zemědělská krajina v okolí Šakvic je už minulostí. Díky úsilí bývalé starostky Drahomíry Dirgasové se podařilo vrátit do obce na jihu Moravy pestrost, obnovit biotop lužního lesa a nabídnout tak vhodné prostředí nejen pro ohrožené druhy rostlin a živočichů. Místní obyvatelé si po desítkách let mohou užívat čas v přírodě, mezi stromy, keři a vodními prvky. „Výbudováním vodního díla Nové Mlýny zmizel lužní les, rybník, Tůfarka, Žlíbek, první a druhý hájek, řeka Dyje. Zůstala nám jen velká vodní nádrž, která v létě zapáchala, a betonová hráz s kameny, které jsou pokryty asfaltem,“ vzpomíná nyní už bývalá starostka Šakvic Drahomíra Dirgasová.

Krajinu dlouhodobě devalvovalo necitlivé zemědělství a eroze půdy. Meliorace

prováděné v polovině dvacátého století nezabraly. Devastaci krajiny prohloubilo také budování černých staveb u vodní nádrže, divoké stanování a kempování.

Během posledních let se toho však hodně změnilo. Dlouhodobé aktivity na obnovu krajiny v Šakvicích vytvořily pásy lesa a jiné výsadby. Monotonní zemědělská krajina, tolik typická pro jižní Moravu, se narušila. V krajině se objevily tůně a rybník, došlo k obnově lužních lesů a porostů. Opatření řeší jak sucho díky zadržování vody, tak případné povodně, protože voda se má kde rozlévat a vsakovat. Obnovená zeleň pozitivně ovlivňuje i klima, narušuje proudění větru a podporuje biodiverzitu.

Obec ve spolupráci se soukromým zemědělcem vytipovala neúrodné oblasti, které následně zalesnila nebo je na místech se dostatkem spodní vody proměnila ve vodní plochy. Vznikl tak rybník, mokřady,

remízky, vysadily se květnaté a mokřadní louky, aleje, podél polních cest ovocný sad a mandloňový sad. Dnes je území kolem mokřadů a rybníka plné života. Klid tu znovu našla zvěř, ptáci i brouci.

Projekt během deseti let řešil území o rozloze padesáti hektarů, samotné úpravy se týkaly třiceti hektarů. Obec postupně vysázela přes 70 tisíc stromů a keřů. Díky vytvořeným mokřadům, tůním a rybníku se zvýšil objem zadržené vody v lokalitě o 31 450 kubíků. Rybník je napájen z toku Štinkovka, kam ústí i jeho přepad. Výsadby a vodní prvky se střídají s loukami, kde obec vysela luční směs. Louky slouží jako průvlaky pro zvěř, stejně tak je využívají k procházkám lidé. Revitalizovaná plocha obklopuje obec Šakvice kolem dokola ze dvou třetin.

Po desítkách let se na revitalizovaných územích opět objevila slaniska a s nimi i některé kriticky ohrožené druhy rostlin a živočichů. Najdeme zde čejku chocholatou, bramborníčka černohlavého, tuňka šedého, slanomilné rostliny nebo vzácné druhy plevelů, jako je hlaváček, ostrožka nebo drchnička.

Samotné realizaci předcházely komplexní pozemkové úpravy, které trvaly jen tři roky a realizaci jednotlivých etap usnadnily. Díky vlastnictví velkých pozemků měla obec Šakvice výhodné nabídky na směnu, proto jejich realizaci nikdo nebrzdil.

Revitalizace krajiny pozitivně ovlivňuje život v Šakvicích. Děti ze školky a základní školy chodí do přírody a pozorují ji. Mají aktuálně také více možností vyžití: nová místa na procházku, na Velikonocce se dají vrby částečně ořezat na pomlázku a v zimě zamrzlé tůňky a rybník slouží jako kluziště, kde se děti i dospělí učí bruslit, případně hrají hokej.

Několik let trvající revitalizace šakvicke krajiny vyšla na 38 milionů korun. Obec k pokrytí nákladů využila prostředky získané z Operačního programu Životní prostředí. ●

► NA DESNÉ VYBUDOVALI PŘÍRODĚ BLÍZKÁ PROTIPOVODŇOVÁ OPATŘENÍ

I když už to bude třicet let, povodně na Moravě z roku 1997 v nás stále rezonují. Jejich katastrofálnost tehdy spočívala v neočekávaně rychlém a dravém průběhu s obrovskou ničivou silou, kdy na horních tocích došlo k téměř totální devastaci koryt vodních toků. Voda dosahovala extrémní úrovně a plošný rozsah a hloubka rozlivů byly nad všechny dosavadní známé hodnoty. Povodeň, která s sebou valila obrovské množství splavenin, se svými parametry vymkla možností měření a monitorování. Bezprostředně po povodních byla spolu s odstraňováním povodňových škod zahájena také příprava a realizace nových protipovodňových opatření v povodí Moravy.

První etapa

Nejvíce bývají povodněmi na Desné zasaženy obce, které leží v údolí řeky. A právě po povodních z roku 1997 zahájil správce povodí a správce toku státní podnik Povodí Moravy práce na komplexním vyhodnocení protipovodňové ochrany celého povodí. Výstup hodnocení byl na světě o dva roky později v podobě Generelu protipovodňových opatření v povodí řeky Moravy, který komplexně vyhodnocoval možnosti všech opatření včetně transformace průtoků formou rozlivů v údolních nivách, retenčních nádrží, systému poldrů a dalšími opatřeními v povodí řeky Moravy. Tento generel se stal základem dalších tří studií, jejichž pořizovatelem byl opět správce toku státní podnik Povodí Moravy.

Další studie z roku 2009 prokázala, že protipovodňovou ochranu obcí ležících na řece Desné lze vyřešit kombinací protipovodňových hrází a zdí v místech sevřené zástavby obcí a zejména pomocí nově vybudovaných poldrů v Sobotíně a Velkých Losínách, které pomohou s transformací

povodně z průtoků Q_{100} (stoletá voda) na Q_{50} (padesátiletá voda).

První etapou celého řešení byla výstavba s oficiálním názvem Přírodě blízká protipovodňová opatření na řece Desné ř. km 14,231–16,840. Tato stavba započala v září roku 2018 a představuje jeden z největších projektů přírodě blízkých protipovodňových opatření v Česku. Nositelem a investorem projektu byla obec Rapotín, jejímiž partnery se staly Povodí Moravy a obce Vikýřovice a Petrov nad Desnou.

Výstavba protipovodňových opatření, která jsou kombinací technických a přírodě blízkých staveb včetně terénních úprav po obou březích řeky Desné, byla naplánována na tři roky a týkala se 2,6 km dlouhého úseku od soutoku Desné s Mertou po jez Červený Dvůr. Návrh opatření ve sledovaném úseku Desné byl vytvořen pro návrhový průtok $Q_{50} = 117 \text{ m}^3/\text{s}$ pro úsek mezi Mertou a Losinkou a $Q_{50} = 131 \text{ m}^3/\text{s}$ pro další dílčí úsek pod Losinkou až po dnešní pevný jez v lokalitě Červený Dvůr v km 14,231.

Realizovaný projekt je v Česku v oblasti přírodě blízkých protipovodňových opatření jedním z největších a zaměřuje se na vybudování a rekonstrukci prvků a staveb chránících obce proti povodním v záplavovém území údolí řeky Desné.

PROJEKT V ČÍSLECH

Celkové způsobilé výdaje
383 593 475 Kč

Dotace z EU
322 615 790 Kč

Samotná realizace projektu spočívala především ve zkapacitnění nevyhovujících mostních profilů, rekonstrukci jezových objektů a spádových stupňů, vybudování odlehčovacích revitalizovaných ramen s biotopy a výstavbě ochranných zemních hrází a betonových zídek podél toku Desné v přisazené i odsazené poloze. Účelem stavby ale bylo také rozšíření a rozčlenění stávajícího biokoridoru, zajištění prostupnosti vzdouvacích a omezovacích objektů pro vodní živočichy a rovněž zpřístupnění toků obyvatelům přilehlých obcí i pro relaxaci v navrhovaných přírodě blízkých povodňových parcích s obtokovými koryty a revitalizačními opatřeními.

Jednou ze zajímavostí stavby je zkapacitnění stávajícího pevného jezu Červený Dvůr na spodním konci upravovaného úseku. Jeho rekonstrukce znamenala změnu z pevného jezu na jez pohyblivý.

„Malý unikát při výstavbě protipovodňových opatření představuje také vybudování pěti rozsáhlých povodňových parků. Budou plnit funkci nejen ochrannou a transformační při průchodu velkých vod, ale zejména krajinnou a estetickou a budou určeny pro relaxaci a odpočinek místních obyvatel jak v letním, tak zimním období. Parky s obtokovými rameny mají na svém začátku vždy omezovací betonové objekty, jimiž se dá regulovat množství protékající vody v obtokových ramenech při obvyklých průtocích,“ popisuje Martin Medek, který stavbu projektoval.

Nová obtoková koryta a odlehčovací ramena vyhloubená ve šterkových podložních vrstvách pod malou vrstvou povodňových hlín bylo nutno s ohledem na poměrně velké podélné sklony a relativně velké rychlosti proudících vod při povodňových stavech opevnit v patách svahů a ve svazích stabilnějším opevněním z přírodních materiálů, a to pomocí záhozů z lomového kamene s vyklínováním a urovnáním líce. Projekt rovněž zahrnoval provedení kamenných záhozů

V první etapě výstavby protipovodňových opatření na Desné vznikla ohrazená místa, do kterých bude v době vyšších říčních stavů vtékat voda, v nivě řeky Desné se vytvořily tůňky i slepá ramena a koryto Desné se tak maximálně rozšířilo.

a kamenných dlažeb na zbylých částech toku v řešeném úseku stavby, dále osazení nerezových stavidlových tabulí na vtoku do malé vodní elektrárny a dalších stávajících náhonů, zkapacitnění koryta formou jeho prohloubení a výstavbu několika rybích přechodů pro plynulou migraci ryb. „Největší z nich se

nachází přímo u jezu Červený Dvůr, je dlouhý celých 153 m a tvoří ho 23 odstupňovaných tůňek. Na jeho nátok je umístěn stavidlový objekt určující přesný průtok vody v rybochodu,“ popisuje Martin Medek.

Součástí stavby byla také demolice, výstavba a především zkapacitnění dvou silničních mostů na předepsaný průtok Q_{50} .

Řešené úseky dostaly při výstavbě přírodě blízkých opatření novou tvář a samotné okolí řeky je nyní přístupnější jak pro veřejnost, tak pro správu toku.

V rámci projektu byly vybudovány dvě dřevěné lávky pro pěší, z nich jedna umožňuje přístup do dvou povodňových parků. Vegetační doprovod je kromě povodňových parků situován také na rozšířených bermách při břehových hranách nových koryt.

Na stavbě byly provedeny železobetonové monolitické zídky i sypané zemní hráze, přičemž všechny mají utěsněné podloží do hloubky 3–4 m. Tyto zemní práce převyšují hladiny průtoku s bezpečnostní rezervou minimálně 30 cm, zatímco monolitické zídky

mají nad hladinou bezpečnostní převýšení minimálně 5 cm. „Důvodem minimálního převýšení je fakt, že obce Rapotín, Vikýřovice a Petrov nad Desnou nemají navrženu protipovodňovou ochranu absolutní a navržena I. etapa je chápána jako první stavba širokého komplexu opatření, který bude v budoucnu obsahovat i další hráze a zejména suché nádrže pro transformování povodňových průtoků,“ vysvětluje Martin Medek.

Cesta k realizaci těchto opatření však nebyla jednoduchá. Téměř patnáct let se starostové a Povodí Moravy dohadovali o způsobu

V kombinaci s obtokovými rameny v záplavových územích vznikly mezi Červeným mlýnem a soutokem s řekou Mertou tzv.

POVODŇOVÉ PARKY, přístupné z obou břehů po dřevěných lávkách pro pěší a pro cyklisty.

zklidnění tohoto 2,6 km dlouhého úseku řeky. Starostové usilovali o to, aby výstavba protipovodňových opatření řeku a její břehy příliš nezměnila. Povodí naopak uvažovalo o velkých betonových stavbách vhodných i proti stoleté vodě. Nakonec obce dosáhly svého: realizovaná opatření jsou blízka přírodě.

„Nedávné zkušenosti ukázaly, že snaha člověka násilně zkotit velké řeky se májí účinkem. Přírodě blízká protipovodňová opatření jdou jinou cestou: snaží se respektovat přirozený tok řeky, krajinu, kterou protéká, a zájmy člověka,“ vysvětluje Jan Šafařík, náměstek hejtmána Olomouckého kraje pro regionální rozvoj.

Přípravy projektu trvaly dalších šest let. „Bylo to komplikované, protože šlo o zastavěnou oblast. Kde byl prostor pro přírodě blízká opatření proti povodním, využili jsme ho maximálně,“ uvedla tehdy Lenka Zindulková z odboru životního prostředí na rapotínské radnici. Obce musely vykoupit i pozemky od soukromých vlastníků. „Musím říct, že většina lidí s projektem souhlasila a pozemky, které jsme pro úpravy potřebovali, nám prodali,“ doplnila.

„Nechtěli jsme jít cestou výstavby obřích hrází proti stoleté vodě, protože lidé by se dělali do dvoumetrových stěn. Snížili jsme ochranu na padesátiletou vodu a hráze budou tam, kde to půjde, co nejvíce odsazené od toku. Vzniklý prostor pak využijeme pro rozliv vody,“ přiblížila. „Slepá zátočivá ramena s přírodními biotopy a navíc i lavičkami k sezení vesnici ochrání před padesátiletou vodou,“ dodává někdejší starosta Rapotína a iniciátor projektu Ondřej Kopp.

Současný generální ředitel Povodí Moravy a tehdejší vedoucí olomouckého závodu Da-

MEMORANDUM PRO BUDOUCNOST

vid Fína vyzdvihl, že v oblasti Desné se podařilo připravit projekt, který je vhodnou kombinací jak technických, tak přírodě blízkých opatření. „I v místech s poměrně hustou zástavbou se daly najít lokality, kde může s velkou vodou pomoci příroda. Ték Desné nebude tak svázaný,“ pochvaluje si.

Změnu ve filozofii budování protipovodňových zábran vnímají pozitivně i ochranáři. „Je dobré postupovat tímto způsobem. Po povodních v roce 1997 se šlo cestou co nejvyšších hrází a napřimování toků, teď konečně se zase přichází na to, že příroda není dobré klást stále vyšší překážky, ale lepší je snažit se ji využít,“ zaznělo tehdy z Českého svazu ochránců přírody Šumperk, odkud ochranáři upozorňovali, že nový systém ochrany proti povodním pomůže i v období sucha. „Pokud zaprší, voda hned nezmizí v řece, ale více se udrží v okolí,“ mínili.

Druhá etapa

Na konci října roku 2024 byla na Desné zahájena další etapa projektu, jejíž realizace v současné době stále probíhá. Podobně jako ta první se nese v duchu přírodě blízkých protipovodňových opatření.

Stavební práce budou probíhat čtyři roky v katastrech obcí Rapotín a Vikýřovice a jejich obyvatele ochrání před padesátiletou vodou. Jedná se o úsek od jezu Červený Dvůr po most U Jirsáka.

Základním prvkem protipovodňové ochrany je i v tomto případě kombinace přírodě blízkých prvků s technickými opatřeními. V území vzniknou povodňové parky, ochranné hráze a zídky, budou vybudovány nové rybochody. Součástí akce je také kompletní rekonstrukce mostu U Jirsáka a rekonstrukce jezu.

Cílem projektu je opět ochrana životů, zdraví a majetku obyvatel. Celkem se na území obou obcí jedná o 423 ochráněných objektů. Opět jde o opatření v oblasti předcházení a zvýšení odolnosti vůči mimořádným událostem a krizovým situacím typu povodní. ●

Olomoucký kraj, svazek obcí údolí Desné, město Šumperk a Povodí Moravy uzavřely memorandum o spolupráci, na jehož základě budou postupovat při přípravě a koordinaci dalších etap protipovodňových opatření v povodí Desné na Šumpersku. Spolupráce se bude týkat především budování suchých nádrží, takzvaných poldrů.

Zúčastněné strany se dohodly na společném financování a zadání technické studie, která posoudí proveditelnost a účinnost protipovodňových opatření v povodí Desné. Ta se zaměří na kombinaci liniových opatření a retenčních prostorů, včetně suchých nádrží v katastrech Velkých Losin a Sobotína, a posoudí i vliv nádrže Annín a elektrárny Dlouhé stráně.

Olomoucký kraj podpoří zpracování studie dotací ve výši milionu korun, Šumperk a obce v údolí Desné se budou podílet na dofinancování zbývajících nákladů.

„Přínos protipovodňových opatření a jejich proveditelnost posoudí technická studie, na které se všichni zúčastnění rozhodli podílet. Cílem je zvýšit ochranu obcí a měst ohrožených opakovanými povodněmi a vytvořit jednotný podklad pro další projektovou přípravu i financování,“ říká generální ředitel státního podniku Povodí Moravy David Fína.

Koncepce protipovodňové ochrany území v povodí řeky Desné zahrnuje v první fázi liniová opatření v obcích. Tato opatření již

byla realizována na řece Desné v katastrech obcí Rapotín, Vikýřovice a Petrov nad Desnou, další navazující části v katastrech Rapotín a Vikýřovice jsou nyní v realizaci a další opatření se připravují.

„Převedení stoleté povodně přes intravilány obcí jen za pomoci liniových opatření, jako jsou hráze a zídky, není technicky realizovatelné, protože by musela být budována do velké výšky. Proto byla navržena vhodná kombinace těchto prvků s retenčními prostory,“ přibližuje David Fína s tím, že k zadržení a transformaci povodňových průtoků by tak měly sloužit suché nádrže neboli poldry na řece Desné v katastru Velkých Losin a řece Mertě v katastru Sobotína, jejichž vliv a význam bude nově posouzen na základě nových hydrologických dat a aktualizovaných zaměření.

„Posouzeny budou také různé kombinace těchto retenčních prvků tak, aby byla stanovena optimální varianta řešení,“ dodává. V rámci historických dokumentů se zvažovala také nádrž Annín na Hučivé Desné, která bude do modelového posouzení rovněž zahrnuta, stejně jako vliv retence přečerpávací vodní elektrárny Dlouhé stráně. Vybudování dostatečných retenčních prostorů je klíčové pro zvýšení ochrany jednotlivých obcí, které by pak měly být v ideálním případě ochráněny i před stoletou povodní.

„V rámci memoranda jsme se dohodli, že Povodí Moravy zadá zpracování technické studie, která v první etapě posoudí navržená opatření, jejich účinnost a základní proveditelnost na základě 2D modelu. Druhá etapa se podrobně zaměří na technické řešení suché nádrže Filipová,“ uvedl olomoucký hejtmán Ladislav Okleštěk. ●

BYLI JSME

↑ Konference Právo a životní prostředí

V polovině června se konala konference pořádaná Ekonomickým deníkem a Českou justicí. Odborníci na ní diskutovali o budoucnosti české environmentální politiky, energetice, legislativě a vlně nové evropské regulace. Jedním z řečníků v panelu „Jak snížit energetickou náročnost budov? EPC projekty, dotace a nová pravidla“ byl ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman.

POZVÁNKY

KONFERENCE

27. česko-polsko-slovenská konference práva životního prostředí

9.–11. září 2026 / Katowice, Polsko

Ústředním tématem letošního ročníku je účinnost nástrojů práva životního prostředí v širokém slova smyslu. Příspěvky mohou být zaměřeny buď na hodnocení účinnosti stávajících právních řešení na úrovni evropské i národní, nebo na návrhy jejich změn – ať již ve formě konkrétních návrhů de lege ferenda, nebo v podobě koncepcí a směrů, jimiž by se měl legislativní vývoj ubírat.

Konference má mezinárodní charakter. Vedle zástupců Česka, Polska a Slovenska jsou zváni odborníci z dalších zemí středovýchodní Evropy. Přihlašování je možné do 1. srpna 2026. Více na cspzp.com.

MOM 2026 – Odpadové hospodářství

11. 9. 2026 / Hotel Avanti Brn, Brno-Královo pole

19. ročník odborné konference na téma MORAVSKÉ OBCE A MĚSTA – odpadové hospodářství se zaměří na aktuální problémy a výzvy obcí v environmentálním prostředí. Program přinese nejnovější informace k Plánu odpadového hospodářství 2025–2035 a připravovaným legislativním změnám, dále se bude věnovat zpracování odpadů na Moravě a tomu, co čeká obce v příštích letech. Součástí budou také praktické zkušenosti odpadových společností, příklady dobré praxe v předcházení vzniku bioodpadu a přehled dotačních možností pro financování odpadového hospodářství.

VELETRH

Země žitelka

20.–25. srpna 2026 / Výstaviště České Budějovice

Země žitelka je největší, nejvýznamnější a nejnavštěvovanější zemědělský veletrh v Česku a na Slovensku, na kterém se setkávají nejen odborníci a lidé z agrárního sektoru, ale také široká veřejnost. Agrosalon představuje kompletní nabídku zemědělských oborů (zemědělská technika, myslivost, včelařství, rybářství,

POMOZTE NÁM ZLEPŠIT KOMUNIKACI O NORSKÝCH FONDĚCH

Státní fond životního prostředí ČR se stal již podruhé zprostředkovatelem podpory z Norských fondů na ochranu životního prostředí. Součástí přípravy nového programového období je snaha o zvyšování povědomí veřejnosti o přínosech a výsledcích česko-norské spolupráce. Proto bychom vás rádi požádali o vyplnění krátkého dotazníku.

Zajímá nás, jak se k vám dostávají informace o podpoře z programu Životní prostředí, ekosystémy a změna klimatu Norských fondů, dále jak Norské fondy vnímáte, jak hodnotíte naše komunikační kanály, zejména sociální sítě, jaký obsah vás nejvíce oslovuje.

Vaše odpovědi nám pomohou zlepšit komunikaci programu a přiblížit výsledky podpořených projektů širší veřejnosti srozumitelnou a atraktivní formou.

Děkujeme za váš čas.

potravinářství, chov hospodářských zvířat, výzkum a vzdělávání) a komplexní prezentaci zemědělství od historie po současné trendy. Na místě bude i stánek Ministerstva životního prostředí, Státního fondu životního prostředí ČR a České inspekce životního prostředí.

Dům 2026

28. 8. – 30. 8. 2026 / Výstaviště Louny

Výstava pro domov, zahradu a stavbu nabídne přes 100 vystavovatelů. Mezi nimi bude i stánek Státního fondu životního prostředí ČR, ve kterém vám odborníci poradí, jak vylepšit své bydlení. Hledáte inspiraci pro váš domov nebo zahradu? Přijďte na výstavu DŮM 2026 a objevte nejnovější trendy a praktická řešení ve stavebnictví, bydlení a zahradničení.

FOR ARCH

16. 9. – 19. 9. / PVA EXPO Praha-Letňany

Největší a nejvýznamnější odborná událost v České republice, propojující architekturu, stavebnictví, technická zařízení budov a inovativní technologie s důrazem na energeticky efektivní, inteligentní a dlouhodobě udržitelné stavby a projekty. Přinese stovky vystavovatelů, desítky odborných i laických návštěvníků, desítky produktových novinek a interaktivní prostor pro obchodní, odborná i neformální setkání. Mezi vystavovateli najdete i náš stánek, kde vám poskytnou poradenství ohledně dotačních možností.

AKCE

Světový den strážců přírody – World Ranger Day 2026

1. srpna 2026 / NPP Panská skála, Prácheň u Kamenického Šenova

Přijďte oslavit Světový den strážců přírody na jedinečné místo u známé Panské skály. Čeká vás bohatý program pro děti i dospělé, interaktivní stanoviště, soutěže, zajímavosti o ochraně přírody a jedinečná příležitost setkat se s lidmi, kteří přírodu chrání každý den – se strážci národních parků a chráněných krajinných oblastí z Česka i ze zahraničí.

RIZIKOVÉ OBLASTI ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK

Uveřejnění předpokládané hodnoty veřejné zakázky a limitace nabídkové ceny

Předpokládanou hodnotu veřejné zakázky není zadavatel povinen uveřejňovat. Na druhou stranu právě tento údaj může pro potenciální účastníky zadávacího řízení představovat jeden ze základních parametrů při vyhledávání pro ně zajímavých veřejných zakázek jako potenciálních obchodních příležitostí. Je proto na zadavateli, aby zvážil veškerá pro a proti, která uveřejnění či neuveřejnění předpokládané hodnoty přináší.

Zadavatel často uveřejní předpokládanou hodnotu s ohledem na objem dostupných finančních prostředků souvisejících s pořízováním konkrétního plnění a zároveň stanoví podmínku nejvyšší možné nabídkové ceny. V takovém případě je nutné, aby zadavatel zcela jasně specifikoval příslušná omezení i případné důsledky podání nabídky s vyšší cenou.

Příklad nesprávného postupu

Zadavatel uvedl v zadávací dokumentaci k požadavkům na způsob zpracování nabídkové ceny, že výše předpokládané hodnoty veřejné zakázky je limitní hodnotou odpovídající maximální výši finančních prostředků, které má zadavatel na veřejnou zakázku k dispozici. Zároveň stanovil, že pokud i ekonomicky nejvýhodnější nabídka překročí předpokládanou hodnotu veřejné zakázky, může to být důvodem pro zrušení zadávacího řízení.

Z uvedené formulace není zcela zřejmé, co měl zadavatel na mysli označením „limitní hodnota“ ani zda účastník zadávacího řízení, který podá nabídku s cenou vyšší než takovou „limitní hodnotou“, bude vyloučen z účasti v zadávacím řízení. Zadavatel totiž pouze stanovil, že taková skutečnost „může“ být důvodem pro zrušení zadávacího řízení. Zadávací podmínky tak neumožňovaly jednoznačný výklad, resp. nebyly stanoveny v podrobnostech nezbytných pro účast dodavatele v zadávacím řízení, a mohly v konečném důsledku vést k odrazení potenciálních účastníků zadávacího řízení.

Následně byly v daném zadávacím řízení podány pouze nabídky s cenou vyšší, než byla předpokládaná hodnota veřejné zakázky, přičemž hodnotící komise dospěla k závěru, že si zadavatel citovaným ustanovením zadávací dokumentace vyhradil pouze možnost z daného důvodu vyloučit účastníky zadávacího řízení a že s ohledem na aktuální stav dostupných finančních prostředků lze takové nabídky akceptovat.

Dotčené zadávací podmínky tedy umožnily hodnotící komisi takřka libovolný výklad při posuzování splnění podmínek účasti v zadávacím řízení.

Zadavatel tak nedodržel postup stanovený v § 36 odst. 3 ZZVZ a porušil zásady transparentnosti a zákazu diskriminace, kterými byl vázán podle § 6 odst. 1 a 2 ZZVZ.

Příklad správného postupu

Zadavatel uvedl v zadávací dokumentaci, že předpokládaná hodnota veřejné zakázky zároveň představuje maximální možnou nabídkovou cenu, kterou může účastník zadávacího řízení nabídnout, a že nesplnění této zadávací podmínky je důvodem pro vyloučení účastníka zadávacího řízení.

INFORMACE PRO ŽADATELE A PŘÍJEMCE DOTACÍ BANKOVNÍ ZÁRUKY

Institut bankovní záruky slouží na uspokojení věřitele do výše určité peněžní částky podle obsahu záruční listiny, jestliže určitá třetí osoba (dlužník) nesplní určitý závazek nebo budou splněny jiné podmínky stanovené v záruční listině.

Zadavatel v zadávacích podmínkách může stanovit povinnost dodavatele předložit k určitému okamžiku bankovní záruku za řádné plnění veřejné zakázky. Předložení bankovní záruky lze vyžadovat jako podmínku pro uzavření smlouvy podle zákona o zadávání veřejných zakázek (dále jen „ZZVZ“) anebo lze v rámci obchodních podmínek stanovit, že bankovní záruku předloží vybraný dodavatel v určitém termínu po uzavření smlouvy na veřejnou zakázku, např. nejpozději ke dni předání staveniště. V obou případech je nezbytné, aby zadavatel na splnění podmínky předložit bankovní záruku trval.

Pokud vybraný dodavatel nepředloží před podpisem smlouvy bankovní záruku za řádné plnění, ačkoli mu byla tato povinnost podle § 104 ZZVZ v zadávacích podmínkách stanovena a byl ke splnění této povinnosti ze strany zadavatele vyzván podle § 122 odst. 3 ZZVZ, je zadavatel povinen takového vybraného dodavatele vyloučit, a neučiní-li tak, dopouští se pochybení, ze které hrozí stanovení finanční opravy.

Je-li povinnost předložit bankovní záruku za řádné plnění v rámci obchodních podmínek stanovena k určitému okamžiku po uzavření smlouvy na veřejnou zakázku a vybraný dodavatel tuto bankovní záruku ve stanovené lhůtě nepředloží, může se jednat o podstatnou změnu závazku ze smlouvy na veřejnou zakázku podle § 222 ZZVZ a zadavatel se opět vystavuje riziku stanovení finanční opravy. Je výlučně na zadavateli, aby dbal na dodržení stanovených obchodních podmínek a v případě nesplnění povinnosti bankovní záruku předložit uplatnil stanovené smluvní sankce a využil postupy směřující k nápravě podle uzavřené smlouvy, popř. aby postupoval podle § 223 ZZVZ a závazek ze smlouvy na veřejnou zakázku ukončil.

Z výše uvedeného vyplývá, že žadatel a příjemce dotací jakožto zadavatel veřejné zakázky je při plnění veřejné zakázky povinen dodržovat podmínky pro bankovní záruku. Pokud má dodavatel uloženu povinnost předložit bankovní záruku, musí zadavatel důsledně dbát na její splnění. Opomenutí této povinnosti může mít vážné následky, včetně rizika finančních oprav až do výše 25 % způsobitelných výdajů.

Program **Nová zelená úsporám** vstoupil do nové fáze. **Majitelům bytových domů nabídne na dílčí i komplexní renovace namísto přímé dotační podpory výhodné financování formou bezúročného úvěru.** Níže přinášíme odpovědi na nejčastější otázky, které zazněly na webináři k podpoře renovace bytových domů.

DOTAČNÍ PODPORA PRO BYTOVÉ DOMY

ČASTÉ DOTAZY

Obecné

Jak postupovat při podání žádosti?

Nejprve je potřeba připravit projekt renovace a potřebné podklady. U dílčí renovace se zpravidla dokládá renovační pas NZÚ, u komplexní renovace je vyžadován průkaz energetické náročnosti budovy a projektová dokumentace. Žádost se podává elektronicky u Státního fondu životního prostředí ČR. Po schválení projektu požádá SVJ nebo bytové družstvo zapojenou finanční instituci o bezúročný úvěr.

Kdo může o podporu na renovaci bytového domu požádat?

Žadatelem může být společenství vlastníků jednotek nebo bytové družstvo. Podpora je určena pro stávající bytové domy se čtyřmi a více byty. V domě může být nejvýše 20 % plochy využito k jiným než bytovým účelům.

Bytový dům má čtyři vlastníky. Je možné se do programu NZU zapojit?

Mohou žádat, pokud založí sdružení vlastníků jednotek a splní i ostatní podmínky.

Jak u bytových domů zjistit skutečné roční náklady na provoz budovy? Obejít všechny nájemníky?

Spotřeba elektřiny je paušálem, spotřeba tepla, pokud je řešena etážově plynovými kotli, znamená obejít nájemníky. Ve většině případů se bude jednat o centrální zdroje tepla s fakturovanou spotřebou paliva.

Ověřuje se nějakým způsobem, že žadatel provedl například komplexní renovaci bytového domu v souladu se stavebním zákonem?

V rámci dotace musí být splněny všechny zákonné povinnosti. Je na zodpovědnosti žadatele, aby si vše zajistil v souladu s platnou legislativou. Stavební povolení se zpravidla nedokládá, ale může být vyžádáno projektovým manažerem nebo v rámci kontroly na místě.

Dotazy k úvěru

O jakou podporu mohou aktuálně žádat majitelé bytových domů?

Společenství vlastníků jednotek a bytové družstva mohou žádat o podporu z programu Nová zelená úsporám ve formě bezúročného úvěru. Stát u schválených projektů kompenzuje úroky a související náklady úvěru, takže žadatel splácí pouze vypůjčenou částku.

Jak vysoký úvěr může bytový dům získat?

U dílčí renovace lze získat bezúročný úvěr až 250 tisíc korun na byt. U komplexní renovace, která zahrnuje zateplení domu a další úsporná opatření, je maximální výše úvěru až 750 tisíc korun na byt. Doba splácení je podle výše úvěru až deset nebo patnáct let.

Lze nějaké přímé dotace čerpat na renovaci bytových domů, například na výměnu oken nebo zateplení?

Při komplexní renovaci může SVJ nebo bytové družstvo získat přímou podporu formou bonusu až 2 000 korun na metr čtvereční užité plochy bytu ve vlastnictví nízkopříjmové domácnosti, maximálně 120 tisíc korun na byt. Bonus je určen ke snížení dopadu splátek komplexní renovace na tyto domácnosti, například prostřednictvím nižších plateb do fondu oprav. Podmínky bezúročné půjčky jsou nastaveny paušálně „na bytovou jednotku“ bez ohledu na její skutečnou velikost, což zvyšuje hodnotu velké byty.

Podporu přiznává fond žadatel, tedy SVJ či bytovému domu, nikoli jednotlivým vlastníkům bytových jednotek. Výše úvěru se počítá z metrů čtverečních obálky budovy, na kterých se realizuje opatření. Počet bytových jednotek jen omezuje maximální výši podpory.

Bude možné do nového systému zvýhodněných úvěrů zahrnout také refinancování stávajících úvěrů SVJ souvisejících s energetickými renovacemi bytových domů?

Bude do jednotlivých bankách, jestli umožní refinancování poskytnutých úvěrů.

Je podmínkou komplexního opatření u bytového domu i výměna oken? Byly vyměněny před deseti lety.

Podmínkou komplexního opatření je dosažení technických podmínek uvedených v závazných pokynech.

Může se stínící technika při zateplení stěny instalovat i na staré okno?

Podpora instalace stínící techniky je podmíněna současnou výměnou výplně otvoru, na které je její instalace navrhována, popřípadě zateplením stejné stěny domu.

Pokud žádám u bytového domu na komplexní opatření, kdy dům má lokální zdroje a splním úsporu neobnovitelné primární energie 30 %, nemusím řešit instalaci obnovitelných zdrojů energie?

Instalace obnovitelných zdrojů energie není povinná, pokud je splněna podmínka dosažení třídy C celkové primární energie z neobnovitelných zdrojů a úspora této energie 20 % nebo alternativně snížení výpočtové hodnoty této energie o minimálně 30 % oproti původnímu stavu.

Vytápění

Pokud je bytový dům napojen na dálkový teplovod, není podporováno žádné opatření?

Ano, odpojení od centrálního zásobování teplem není podporováno. Výjimkou jsou případy, kde dojde k ukončení dodávek ze strany poskytovatele. Podpora ohřevu teplé vody pomocí solárních systémů je možná, ale žadatel musí doložit souhlasné stanovisko provozovatele soustavy zásobování teplem.

Pro bytové domy je povinnost zaregulování otopné soustavy. Když mají byty vlastní kotle, tento požadavek neplatí?

Ne, pro tyto bytové domy to samozřejmě neplatí. Požadavek bude potvrzovat odborný technický dozor, který tuto skutečnost do zprávy uvede.

Jak se bude dokládat regulace otopné soustavy u bytového domu?

Dokládat se bude jen potvrzením v závěrečné zprávě odborného technického dozoru. Projekt nebo zprávu o zaregulování se může požadovat pouze v případě monitorovací návštěvy, případně jiných kontrol. Náklady na realizaci jsou způsobilým výdajem. ●

► Členové Monitorovacího výboru OPŽP navštívili podpořené projekty

Monitorovací výbor Operačního programu Životní prostředí 2021–2027 (OPŽP), financovaného z prostředků Evropské unie, se na svém 9. výjezdním zasedání zabýval aktuálním stavem realizace programu a jeho dalším směřováním. **Jednání, které proběhlo ve dnech 10. a 11. června 2026 v Plzni, se účastnili zástupci Ministerstva životního prostředí, Evropské komise a dalších partnerů.**

„Operační program Životní prostředí svoji funkci plní velice dobře, daří se realizovat jednotlivé projekty a naplňovat strategické cíle a indikátory. Nyní se nachází ve fázi, kdy je velká část přidělené alokace rozdělena schváleným projektům. Výzvy jsou z velké části již vyhlášeny, zbývá rozdělit jednotky miliard korun,“ uvedl vrchní ředitel sekce ekonomiky životního prostředí na MŽP Jan Kříž.

Míru využití prostředků ocenili rovněž zástupci Evropské komise, podle nichž je úroveň čerpání 94 % výborný výsledek i ve srovnání s evropským průměrem, který se pohybuje kolem 69 %. Dále zdůraznili, že je důležité, aby se i nadále udržela vysoká míra implementace a kontinuita programu.

Na období 2021–2027 bylo v programu alokováno téměř 62 mld. Kč. Z toho je 53 mld. Kč již schváleno v konkrétních projektech. Aktuálně běží třináct výzev OPŽP s alokací 6 mld. Kč. Žadatelé mohou čerpat prostředky nejpozději do 31. prosince 2029.

Na výboru byl také prezentován stav implementace finančního nástroje v oblasti odpadového hospodářství a další připravovaný nástroj v oblasti vodohospodářské infrastruktury. Lze předpokládat, že i v budoucím programovém období by se mohly různé typy finančních nástrojů (zvýhodněné půjčky, případně záruky) uplatňovat ve vybraných oblastech. Řeč přišla i na tzv. zjednodušené metody vykazování, které se úspěšně využívají u některých výzev zejména v oblasti přírody a krajiny.

Na závěr se zástupci výboru seznámili s vybranými úspěšnými projekty. Tři z nich

si mohli účastníci prohlédnout i osobně. Prvním navštíveným projektem byla obnova biotopů v bývalém vojenském cvičišti Šlovický vrch u Dobřan. Město se ve spolupráci s nevládní organizací Juniperia stará o unikátní kus přírody, ve kterém se daří ohroženým druhům.

V obci Dýšina členové Monitorovacího výboru navštívili novou multifunkční sportovní halu, která slouží místní škole a veřejnosti. Jak uvedl starosta Dýšiny Jaro-

slav Egrmajer, budova vznikla díky dotační podpoře je energeticky velice úsporná a využívá nejmodernější technologie.

Třetím navštíveným projektem byla revitalizace Rakovského potoka v Rokycanech včetně povodňového parku. Původní regulované koryto z betonových tvárnic je nahrazeno korytem kamenitým, které nabízí dobrý přístup k potoku a vytváří skvělé podmínky pro chráněného raka kamenáče, kterému se v potoce daří. ●

► V DUBU NAD MORAVOU REVITALIZOVALI VODNÍ TOKY

Foto: městys Dub nad Moravou

V Dubu nad Moravou vědí, že i menším zásahem do krajiny se dá dosáhnout velkých změn. Když jde o návrat vody do krajiny, platí to v dobách dnešních, čím dál sušších let mnohonásobně. Revitalizovali tu historické koryto Ostřičné a z výsledků se těší celý městys.

Přírodní procesy, které se odehrávají v krajině, mají klíčový význam pro udržování ekologické rovnováhy a zdraví našich ekosystémů a nakonec se odráží i v kvalitě našich každodenních životů. Každá kapka vody, která se odpařuje, sráží nebo infiltruje, hraje v tomto procesu nezastupitelnou roli. Voda nejen živí rostliny a živočichy, ale zároveň ovlivňuje klimatické podmínky, kvalitu půdy a biodiverzitu. Když se vody nedostává, krajina se stává náchylnou k erozi a degradaci a to pak pociťuje nejprve příroda a hned poté i lidé.

Kde to s vodou v krajině příliš dobře nefunguje, dá se to většinou alespoň do nějaké míry napravit. Je ale nutné porozumět tomu, jak přírodní procesy fungují, a podle toho je podpořit.

Prostorové úpravy k zadržování vody jako například budování přírodních jezírek, biotopů a tůní může představovat velmi efektivní cestu, jak vrátit vodu do krajiny.

Další možností je implementace trvalého travního porostu, který pomáhá udržovat vláhu v půdě a chrání ji před erozí. Zelené střechy ve městech přitom mohou sloužit jako příklad toho, jak se k podpoře zadržování vody účinně využívá prostor.

Dlouholetá praxe revitalizací mokřadů mluví svými výsledky sama za sebe, stejně tak i nově zaváděné agronomické praktiky,

jako je střídání plodin a použití mulčování, které přispívají ke zdraví půdy. Výzkum ukazuje, že správně implementované metody ochrany vody mohou výrazně zvýšit celkovou ekologickou stabilitu oblasti. A to, co se zdá jako drobnosti, může mít ohromné důsledky. Podle dat z posledních let například vedly poslední obnovy extrémně poškozených oblastí vody k nárůstu biodiverzity o více než 40 %, což je úžasné.

Jedno přísloví říká, že když se spojí více kapek, vytvoří se moře. A tak se v Dubu nad Moravou zhostili revitalizace historického koryta Ostřičné, aby zvelebili vlastní městys a přispěli svým dílem k návratu vody do hanácké krajiny.

Na počátku projektu

Prvotním impulzem bylo veřejné projednávání studie proveditelnosti revitalizace

řeky Moravy a její nivy v části od Olomouce po Tovačov. Veřejná projednávání probíhala v létě roku 2015. Za Koalici pro řeky zpracovával návrhy jednotlivých opatření Atelier Fontes z Brna. „Jeden z prezentovaných revitalizačních návrhů byl právě námi realizovaný projekt revitalizace Ostřičné na km 0,00–1,25 a Bolelouckého Mlýnského náhonu na km 0,00–0,30 v katastru obce Dub nad Moravou. Samotná realizace nakonec proběhla pouze v podobě revitalizace Ostřičné. Již tehdy jsme byli vyzváni, zda bychom se nechtěli na některém z navržených opatření podílet, a to se nám jevilo jako zajímavé z hlediska jak ochrany přírody, tak potřeb občanů našeho městyse,“ vypráví dnešní starosta Dubu nad Moravou Ivo Čechman.

Projekt si v první fázi připravil osvojil tehdejší místostarosta Lubomír Vaňák, který se spojil s pracovníky spolku Koalice pro řeky a společně začali připravovat výběr projektanta.

Při přípravě projektu se vycházelo ze studie proveditelnosti, kterou zadávala právě Koalice pro řeky. Původně mělo být součástí projektu i odbahnění části Bolelouckého Mlýnského náhonu, které bylo po konzultacích s pracovníky Povodí Moravy vypuštěno, a zůstalo jen u záměru revitalizace Ostřičné.

Budování tůní je jeden z nejefektivnějších jednorázových nástrojů pro podporu biologické rozmanitosti vůbec. Je to relativně jednoduché a levné. Poměr cena/efekt je mimořádně příznivý.

PROJEKT V ČÍSLECH

Celkové způsobilé výdaje
6 193 145 Kč

Dotace z EU
6 193 145 Kč

Odezva na budování tůň v podobě žádoucí podpory běžných i chráněných druhů je často velmi rychlá a výsledky se dostavují prakticky okamžitě. Budované tůně se rychle stávají hodnotnými biotopy.

Hloubení tůň

Konkrétním záměrem projektu bylo vyhloubení tůň a kácení hybridních topolů. „Ostřičná není evidována jako vodní tok a za běžného stavu je prostor koryta suchý, případně mírně zavodněný. Proudící voda se zde vyskytuje pouze za vysokých průtoků v Morávce,“ popisuje Ivo Čechman.

Základním prvkem revitalizace bylo vybudování čtrnácti hloubených tůň. Délka řešeného úseku historického koryta Ostřičné je 1 256 m a tůně byly navrženy na parcelách ve vlastnictví městyse Dub nad Moravou. Začátek úseku je situován do soutoku Ostřičné s Moravou, konec do místa odpojení Ostřičné od Morávky. Umístění tůň vychází z terénní konfigurace. Tůně jsou neprůtočné, předpokládá se, že časem se naplní deštěm a podzemní vodou. Předpokládaná hloubka v tůních by měla být v rozsahu 0,5 až 1,2 m, tůně mají nepravidelný tvar a velikost. Sklony břehů jsou navrženy v rozmezí 1 : 3 až 1 : 10 v závislosti na umístění. Sklony svahů a tvar tůň jsou lokálně omezeny parcelami ve vlastnictví městyse Dub nad Moravou, přičemž plošné opevnění tůň nebylo navrhováno. „V každé tůni byly vytvořeny takzvané zimovací kapsy, jedna či dvě na tůň, o hloubce zhruba 0,5 m a šířce ve dně minimálně 1 m. Kapsy byly provedeny bez úpravy, pouze prohrábnutím lžící bagru,“ dodává Ivo Čechman. Celková kubatura zeminy získaná hloubením tůň činila 4 500 m³ a tato zemina byla z lokality odvezena.

To, jakým způsobem je **TŮŇ ZÁSODOVÁNA VODOU**, rozhoduje o chemismu vody, teplotě, hydrologickém režimu, například míře kolísání úrovně hladiny a tak dále, což ovlivňuje typ společenstva, ekologické vazby, druhové zastoupení a druhové bohatství. Tůň často nejsou napájeny pouze jedním z uvedených způsobů, tedy povrchovou nebo spodní vodou, ale kombinací obojího.

Tůň v nivách toků nebo v těsné blízkosti vodních nádrží jsou dotovány hlavně spodní, podzemní vodou. Tak jak klesá nebo stoupá voda v přilehlé řece nebo rybníce, zpravidla kolísá i voda v tůních. Tento způsob zásobování vodou je méně riskantní na kontaminaci škodlivými látkami a nadbytkem živin. Pro toky jsou charakteristické při zvýšených průtocích rozlivy a nárazové dotování tůní povrchovou vodou.

Kácení topolů

Součástí projektu bylo i kácení, které zahrnovalo odstranění většího množství vzrostlých nepůvodních hybridních topolů. „Část topolů byla ořezána a zůstala zachována jako torza pro hnízdění ptactva a vývoj xylofágního hmyzu. Část stromů byla po pokácení přemístěna podél navržených tůní či přímo do vody, kde plní funkci mrtvého dřeva,“ vysvětluje Ivo Čečman.

Kmeny stromů, které byly umístěny do svahů tůní, byly ukotveny dřevěnými kůly o průměru 2 cm a minimální délce 3 m. Pařezy po pokácených topolech zůstaly v zemi a část z nich byla použita také jako úkrytový biotop v prostoru tůní. Za vykácené hybridní topoly bude provedena náhradní výsadba, která bude provedena mimo obvod staveniště na parcelách investora a v katastru Dub nad Moravou.

Čas realizace

Vlastní realizace projektu probíhala od začátku listopadu 2024 do dubna 2025. „Během výstavby probíhaly pravidelné kontrolní dny, včetně biodozoru lokality, a dá se říci, že samotná výstavba probíhala hladce a bez komplikací,“ vzpomíná Ivo Čečman. Hlavní přínos projektu vidí v návratu vody do hanácké krajiny. „Taktéž vytěžení již přestárých stromů, které ohrožovaly uživatele přilehlé polní cesty, vedoucí k přírodní rezervaci Království, bylo z hlediska bezpečnosti nutné. Na tomto projektu je též pěkně vidět, jak může vegetace, která dostane vykácením přestárých stromů šanci na růst, i z náletů vytvořit kvalitní stromový porost,“ hodnotí spokojeně.

Lokalita je důležitým biokoridorem pro drobnou zvěř, která má mezi rozlehlými hanáckými lány málo možností ke svému životu. Je to také důležitý přírodní koridor mezi rezervací Království a lesními pozemky okolo řeky Moravy a Bolelouckého Mlýnského náhonu. V současné době se stává důležitým stanovištěm velkého množství obojživelníků a dalších druhů ohrožené fauny.

„Na konci tohoto biokoridoru je zbudována, ne z dotace, ale z prostředků městyse, dřevěná lávka přes říčku Morávku a tak je umožněn vstup do rozlehlého lužního lesa Království. Říčka zároveň tvoří východní hranici katastru našeho městyse. Je třeba podotknout, že polní cesta podél revitalizované lokality Ostříčná je oblíbená pro procházky do přírody, a to nejen pro obyvatele městyse Dubu nad Moravou,“ uzavírá prozatím příběh revitalizací vodních toků v Dubu nad Moravou jeho starosta Ivo Čečman. ●

► Lužní les Království

Přírodní rezervace Království se nachází asi 2 km jižně od Grygova mezi železniční tratí Olomouc–Přerov a vodním tokem Morávka v široké nivě řeky Moravy. Jedná se o rozsáhlý druhově bohatý lesní komplex, který je pozitivně ovlivňován vyšší hladinou podzemní vody.

Rezervace je významným prvkem v jinak zemědělsky využívané krajině Hané. Chrání přírodě blízké ekosystémy s výskytem typických i vzácných druhů planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů, reprezentované nížinnými listnatými lesy a periodicky zavodňovanými odstavenými říčními rameny. Nalezneme zde dubohabřiny a smíšené lužní lesy s bylinným, keřovým i stromovým patrem. To tvoří zejména dub letní (*Quercus robur*), jilm vaz (*Ulmus laevis*), lípa srdčitá (*Tilia cordata*), jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), dva druhy javoru (*Acer*), habr obecný (*Carpinus betulus*) a olše lepkavá (*Alnus glutinosa*). V terénních sníženinách a v místech vysychajících tůň a periodických toků se vyskytují malé plochy porostů vysokých ostřic (*Carex*).

Rostou zde vzácné rostliny jako žebratka bahenní (*Hottonia palustris*), violka slatinná (*Viola stagnina*) a lilie zlatohlavá (*Lilium martagon*). Bohatému jarnímu aspektu s dymnivkami (*Corydalis*), prvosenkami (*Primula*), sasankami (*Anemone*) a křivatci (*Gagea*) vévodí porosty sněženky

podsněžníku (*Galanthus nivalis*) a bledule jarní (*Leucojum vernum*), které po jejich odkvětu nahradí taktéž bíle kvetoucí a pěkně vonící trsy česneku medvědího (*Allium ursinum*). Království je zajímavé i tím, že dva karpatské rostlinné druhy – kyčelnice žláznatá (*Dentaria glandulosa*) a hvězdnatec zubatý (*Hacquetia epipactis*) – zde dosahují západní hranice svého rozšíření.

V Království roste také památný strom – Dub Král, který dosahuje obvodu kmene 575 cm. Dle historických záznamů byly královské pozemky s lesem u Grygova darovány městu Olomouci českým králem Václavem III. Odtud pochází název Království a pověst o dubu, pod kterým před více než 700 lety král odpočíval. Podle přání krále nebyl tento dub nikdy pokácen, a když sám spadl, byl na jeho místě vysazen nový, který dodnes připomíná panovníka Václava III.

Zdejší periodické tůně a odstavená ramena jsou domovem jedinečných drobných koryšů žábřonožek sněžných (*Siphonophanes grubii*) a listonohů jarních (*Lepidurus apus*), ale i rozmnožištěm obojživelníků.

Rezervace je také důležitou ornitologickou lokalitou. Setkáme se zde s mnoha druhy ptáků, například s luňákem červeným (*Milvus milvus*), strakapoudem prostředním (*Dendrocoptes medius*) a datlem černým (*Dryocopus martius*). ●

► Boleloucký Mlýnský náhon na svou revitalizaci stále čeká

Boleloucký Mlýnský náhon je umělý vodní kanál na střední Hané. Protéká od Dubu nad Moravou přes Tovačov ke Kojetínu, přičemž délka jeho toku, souběžného s řekou Moravou, je asi 20 km.

Náhon, vytékající z řeky Moravy u Bolelouce, byl vytvořen pravděpodobně v souvislosti s výstavbou rybníků u Tovačova za Jana Tovačovského z Cimburka. Poháněl několik mlýnů a původně se vléval zpět do Moravy už za Lobodíci. V roce 1583 byl náhon prodloužen, aby mohl dodávat vodu i na kojetínský mlýn.

Kanál odbočuje z Moravy nad bolelouským jezem doprava, obtéká z východní strany městy Dub nad Moravou, protéká Věrovany a pokračuje k tovačovským rybníkům, Hradeckému a Křenovskému. Nedaleko tovačovského zámku protéká areálem mlýna, zmiňovaného už v roce 1503. Za Tovačovem obtéká u Annína po západní straně tovačovská jezera a po východní straně rybník Náklo a opět po východní straně se klikatí kolem Lobodí, kde kdysi poháněl dva mlýny. Jeden z nich v roce 1905 i s přilehlou pilou

vyhořel a na jeho místě byla postavena dodnes funkční elektrárna s Kaplanovou turbínou z roku 1932.

Mlýnský náhon za Lobodíci míří dál na jih a nedaleko Uhřetici se kříží se dvěma jinými vodními toky. První akvadukt, nazývaný Sifon, je pozoruhodnou technickou památkou. Byl postaven v roce 1908 a originálním způsobem nahradil původní, již nevyhovující dřevěné vantroky. Mlýnský náhon tu dvěma betonovými tunely podtéká koryto říčky Valová. Asi o 800 m dál po proudu Mlýnský náhon již klasickým akvaduktem, zvaným Vantroky, překonává odpadní kanál vedoucí od obce Uhřetice. V roce 1923 bylo původní dřevěné koryto nahrazeno betonovým.

Za Uhřetici pokračuje Mlýnský náhon dál na jih ke Kojetínu, před ním uhýbá na východ a vrací se do řeky Moravy.

V roce 2018 se začalo uvažovat o splavnění Mlýnského náhonu pro vodáky, zatím se tato myšlenka kvůli spadlým stromům a neudržovaným břehům nerealizovala. Uvažuje se i o využití Mlýnského náhonu v souvislosti s prodloužením Baťova kanálu. ●

ECHO

Vznikne nová tělocvična

S velkými investicemi do svých sportovišť počítá město Varnsdorf. To plánuje postavit novou tělocvičnu u školy na Východní ulici. Na první fázi projektu má město v letošním rozpočtu vyčleněno 25 milionů korun. Celkové náklady na výstavbu však zatím nejsou jasné a budou se odvíjet od výsledku výběrového řízení. Předběžný odhad se pohybuje kolem 100 milionů korun. Pokud vše proběhne bez komplikací, mohly by první stavební práce začít už na podzim letošního roku. Stavbu tělocvičny podpoří Operační program Spravedlivá transformace, ze kterého má město přislíbenou dotaci ve výši 40 milionů korun. Nová tělocvična bude primárně sloužit žákům základních škol.

Sociální služby využijí elektromobil

Sociální služby města Kroměříže od léta využívají k zajišťování svých služeb nový dodávkový elektromobil. Nízkoemisní vozidlo pořídí pro svou příspěvkovou organizaci město Kroměříž. Zmíněný elektromobil bude stát 712 tisíc korun. Část nákladů, více než 260 tisíc korun, pokryje dotace z Národního plánu obnovy. Vozidlo spadá do kategorie vozidel s nosností do 3,5 tuny a využívá plně elektrický pohon v pětidířovém provedení. Vozidlo budou sociální služby využívat k dopravě materiálu a potřebného vybavení, k zásobování jednotlivých zařízení, mimo jiné také k dopravě stravy klientům domova pro seniory.

Kadaň připravuje opravu domu

Kolem bývalého hotelu Svoboda na hlavním Mírovém náměstí v severočeské Kadani se už nějakou dobu něco chystá. V přízemí „Svobody“ vznikne zbrusu nová, kompletně bezbariérová knihovna. Bude to moderní prostor pro setkávání, přednášky a kulturu, hned po ruce přímo v centru dění. Ve vyšších patrech město vybuduje byty pro mladé rodiny a také pro potřebné profese. Celá rekonstrukce historických budov si vyžádá velké investice, které chce město pokrýt s výraznou pomocí dotací. Ministerstvo životního prostředí poskytlo městu Kadaň dotaci za účelem realizace projektu v rámci Operačního programu Spravedlivá transformace na zpracování projektové dokumentace.

Operační program Životní prostředí			opzp.cz
	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
109	Protipovodňová opatření Zvýšení ochrany před povodněmi a posílení přirozené retenční schopnosti krajiny	17. 12. 2026	2 000 mil. Kč
FN 2/2026	Podpora vodohospodářské infrastruktury Podpora intenzifikací čistíren odpadních vod formou zvýhodněné půjčky	31. 3. 2027	1 355,2 mil. Kč
108	Prevence a řízení antropogenních rizik Zkvalitnění monitoringu životního prostředí, zefektivnění kontrolních procesů a zdokonalení prevence	18. 11. 2026	60 mil. Kč
106	Obnova stability svahů Stabilizace a sanace extrémních svahových nestabilit vzniklých v důsledku přírodních jevů	17. 12. 2026	100 mil. Kč
105	Zachytávání srážkových a šedých vod a jejich další využití Technologie pro akumulaci, úpravu a rozvod srážkových vod či šedých vod ve veřejných budovách	17. 12. 2026	200 mil. Kč
104	Podpora přírodě blízkých opatření v krajině a sídlech Tvorba a obnova přírodě blízkých vodních a vegetačních prvků v krajině a sídlech	25. 9. 2026	330 mil. Kč
103	Obnovitelné zdroje energie pro veřejné budovy Zvýšení využití obnovitelných zdrojů energie ve veřejných budovách	25. 9. 2026	200 mil. Kč
102	Snížení energetické náročnosti veřejných budov Snížování energetické náročnosti veřejných budov a podpora realizaci komplexních projektů; pro přechodové regiony, konkrétně pro Středočeský, Plzeňský, Jihočeský, Jihomoravský kraj a Kraj Vysočina	25. 9. 2026	750 mil. Kč
101	Snížení energetické náročnosti veřejných budov Snížování energetické náročnosti veřejných budov a podpora realizaci komplexních projektů; pro přechodové regiony, konkrétně pro Ústecký, Karlovarský, Pardubický, Liberecký, Královéhradecký, Moravskoslezský, Olomoucký a Zlínský kraj	25. 9. 2026	750 mil. Kč
98	Systémy pro posuzování znečištění ovzduší Výstavba a obnova systémů pro sledování a hodnocení kvality ovzduší	28. 8. 2026	100 mil. Kč
79	Budování infrastruktury potravinových bank Podpora potravinových bank na celém území ČR	4. 1. 2027	200 mil. Kč
73	Vodní a vegetační krajinné prvky Tvorba nových a obnova stávajících přírodě blízkých vodních a vegetačních prvků; určena je pro méně rozvinuté regiony	25. 9. 2026	400 mil. Kč
72	Ekologické zátěže Sanace nejzávažněji kontaminovaných lokalit	10. 11. 2026	1 700 mil. Kč

Operační program Spravedlivá transformace			opst.cz
	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
KVK / 114	Podpora projektů pro renovace nízkopříjmových domácností	28. 8. 2026	84 mil. Kč
ULK / 115	Kofinancování projektů v rámci podprogramů programu Nová zelená úsporám	28. 8. 2026	235 mil. Kč
ULK / 113	Dostupné bydlení ve Šluknově Výkup bytových jednotek s cílem zajištění dostupného bydlení	10. 8. 2026	200 mil. Kč
MSK / 110	Vouchery pro univerzity+ Výzkumné projekty pro držitele titulu Ph.D. nebo jeho ekvivalentu	30. 11. 2026	100 mil. Kč
ULK 1/2026	Regenerace brownfieldů v Ústeckém a Karlovarském kraji	30. 10. 2026	1 200 mil. Kč
KVK FN	Obnova brownfieldů prostřednictvím kombinace bezúročného úvěru a dotace	30. 10. 2026	350 mil. Kč
MSK / 107	Příprava strategických projektů pro programové období 2028+	30. 7. 2026	50 mil. Kč
ULK / 106	Poskytnutí finanční podpory na přípravu strategických projektů pro programové období 2028–2034	30. 7. 2026	50 mil. Kč
KVK / 105		30. 7. 2026	30 mil. Kč
KVK / 103	Kulturní a kreativní centra – Karlovarský kraj Rozvoj kulturních a kreativních odvětví v regionu vytvořením technického zázemí a infrastruktury prostřednictvím rekonstrukcí stávajících objektů	31. 8. 2026	70 mil. Kč
ULK / 95	Snížování energetické náročnosti ve veřejné infrastruktuře Snížení energetické náročnosti gastro provozů, prádelen nebo dalších technologických zařízení	9. 12. 2026	200 mil. Kč
ULK / 89	Podpora oběhového hospodářství Třídění, dotřídování, úprava a zpracování vybraných odpadů	30. 9. 2026	100 mil. Kč
ULK / 85	Koncepce a příprava projektů II Individuální projekty s cílem obnovy území	31. 7. 2026	20 mil. Kč
MSK / 75	Příprava projektů pro veřejný sektor II	31. 8. 2026	100 mil. Kč
ULK / 74	Přípravná fáze projektů – zpracování projektové dokumentace do stupně pro vydání stavebního povolení	31. 8. 2026	150 mil. Kč
Výzva I.	Úvěr Transformace pro Karlovarský, Ústecký a Moravskoslezský kraj Bezúročné úvěry NRB na podporu investičních aktivit malých a středních podnikatelů	31. 12. 2026	3 315 mil. Kč
MSK / 33	Vzdělávání ve firmách Profesní vzdělávání a rekvalifikaci zaměstnanců ve firmách zasažených transformací	4. 1. 2027	360 mil. Kč

Národní program Životní prostředí

narodniprogramzp.cz

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
3/2026	Podpora provozu návštěvnických a informačních středisek Provoz středisek v Programu Dům přírody AOPK ČR a návštěvnických středisek pro území NP provozovaných nestátními subjekty	31. 1. 2028	39 mil. Kč
NPO 2/2026	Renovační pas budovy a dotační poradenství Poradenské služby vlastníkům obytných budov a návrh renovace formou renovačního pasu pro program NZÚ	30. 11. 2026	200 mil. Kč
28/2025	Podpora opatření v péči o přírodu a krajinu – resortní organizace Podpora biodiverzity, posílení ekologické stability krajiny a zlepšování dochovaného přírodního a krajinného prostředí v chráněných územích	4. 1. 2027	400 mil. Kč
26/2025	Recyklace textilu Zpracování, třídění a materiálové využití odpadního textilu	30. 6. 2027	80 mil. Kč
25/2025	Čištění odpadních vod v krasových oblastech II Výstavba a modernizace čistíren a kanalizací v obcích uvnitř nebo v okolí CHKO Český a Moravský kras	31. 12. 2027	1 000 mil. Kč
23/2025	Likvidace vrtů Likvidace nepotřebných hydrogeologických vrtů, které představují riziko ohrožení životního prostředí	31. 12. 2029	50 mil. Kč
19/2025	Přírodě blízká protipovodňová opatření a revitalizace vodních toků Protipovodňová opatření a revitalizace a renaturace vodních toků a niv	30. 9. 2026	3 000 mil. Kč
NPO 17/2025	Školení energetických poradců a manažerů Podpora energetického vzdělávání a zvyšování odborných kompetencí	30. 9. 2026	57 475 mil. Kč
NPO 16/2025	Základní poradenství – semináře Poskytování energetické osvěty a motivace vlastníků budov ke komplexním renovacím	30. 9. 2026	140 mil. Kč
NPO 14/2025	Poradenství pro samosprávy – koncepční dokumenty v oblasti klimatu a energetiky (SECAP+) Zpracování klimaticko-energetických strategických a koncepčních dokumentů a akčních plánů	30. 9. 2026	150 mil. Kč
10/2025	Zelená stuha Pro obce oceněné titulem „Zelená stuha“ a „Zelená stuha ČR“ v letech 2025–2027	3. 4. 2028	33 mil. Kč
9/2025	Národní park Křivoklátsko Zlepšení životního prostředí a kvality života občanů v obcích na území plánovaného národního parku	31. 12. 2026	100 mil. Kč
6/2025	Domovní čistírny odpadních vod Soustavy DČOV do kapacity 50 EO v oblastech, kde není možnost připojení ke stokové síti zakončené ČOV	6. 1. 2027	300 mil. Kč
3/2025	Čištění odpadních vod v krasových oblastech Zlepšení kvality povrchových a podzemních vod v krasových oblastech CHKO Český kras a CHKO Moravský kras	31. 12. 2026	200 mil. Kč

Modernizační fond

modernizacni-fond.cz

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
RES+ 6/2025	Agrofotovoltaické elektrárny Instalace nových agrofotovoltaických elektráren a systémů akumulace vyrobené elektřiny	30. 6. 2027	300 mil. Kč
TRANSCoM 2/2025	Bezemisní silniční nákladní doprava Výměna nákladních aut se vznětovými motory za elektrická nákladní vozidla	30. 11. 2026	960 mil. Kč
TRANSGov 2/2025	Elektrizace železničních tratí Elektrifikace železničních tratí za účelem energetických úspor a zvyšování energetické účinnosti v dopravě	31. 3. 2027	7 175 mil. Kč
TRANSCoM 1/2025	Pořízení elektrických lokomotiv pro nákladní dopravu Výměna starých neekologických hnacích vozidel za moderní elektrické lokomotivy	30. 10. 2026	3 500 mil. Kč
TRANSGov 1/2024	Modernizace dopravy (II. kolo) Druhé kolo výzvy na podporu energetických úspor v osobní železniční dopravě formou pořízení nových železničních vozidel	31. 3. 2027	15 000 mil. Kč
KOMUNERG 1/2025	Rozvoj energetických společenství Podpora energetických společenství, které povedou k výrobě a maximálnímu využití obnovitelné elektřiny v místě jejího vzniku	31. 12. 2027	1 000 mil. Kč
ELEGRID 1/2025	Modernizace a rozvoj elektrizační soustavy Navýšení kapacity elektrizační soustavy za účelem modernizace energetických systémů a zvýšení podílu OZE	29. 1. 2027	10 000 mil. Kč

Kompletní znění všech výzev najdete na webových stránkách jednotlivých programů.

Foto: Lesy ČR

Rozvolněný potok rozlévá vodu do okolí

Skončila tříletá revitalizace 1,5kilometrového úseku Ospirského potoka na hranicích Olomouckého a Pardubického kraje. Vodohospodáři z Lesů ČR rozvolnili trasu kdysi uměle napřímeného a zahloubeného koryta toku opevněného tvárniciemi a zvýšili jeho dno, takže voda se teď rozlévá do okolí. To prospívá krajině, rostlinám i živočichům. Původní uměle vytvořené koryto nahradilo zemní koryto. Jeho dno opevnily kameny, ty jsou i v brodech, takže koryto se už nezahlubuje.

Dotace z EU
3 492 480 Kč

Program: Operační program Životní prostředí
Příjemce podpory: Lesy ČR

Foto: Osova Bítýška

Kolem cesty rostou nové stromy

V okolí Osově Bítýšky ozelenili cestu a nevyužitá plochy. Celkem bylo vysazeno 79 ovocných stromů. Tato nová alej a doprovodná zeleň významně přispějí k obnově tradičního charakteru venkovské krajiny, zvýšení biologické rozmanitosti a posílení ekologické stability území. Nově vysazené stromy se stanou nejen cenným krajinnotvorným prvkem, ale také místem odpočinku a příjemných procházek pro obyvatele i návštěvníky obce. Lokalita je propojena s naučnou stezkou po okolí Osově Bítýšky a obohatí její přírodní i estetickou hodnotu pro současné i budoucí generace.

Dotace z EU
427 432 Kč

Program: Operační program Životní prostředí
Příjemce podpory: Osová Bítýška

Foto: město Brno

Brno má akční plán pro udržitelnou energii

V rámci přistoupení k Paktu starostů a primátorů si nechalo město Brno zpracovat Akční plán pro udržitelnou energii a klima města Brna. V dokumentu byla stanovena konkrétní opatření a cíle pro snížení emisí CO₂, a to o nejméně 40 % do roku 2030. Jako hlavní cílové sektory byly určeny veřejné budovy, obytné budovy, městská silniční doprava, místní vytápění, výroba elektrické energie a veřejné osvětlení. V rámci projektu byl proveden monitoring současného stavu, který proběhl v rozsahu požadavků a metodiky Paktu starostů a primátorů pro klima, tj. došlo k aktualizaci SECAP včetně emisní bilance do šesti let od přistoupení k Paktu.

Dotace ze SFŽP ČR
1 214 740 Kč

Program: Národní program Životní prostředí
Příjemce podpory: statutární město Brno

Foto: obec Horní Maršov

Ve sportovním areálu přibyla zeleň

Ve sportovním a rekreačním areálu v Horním Maršově vznikla nová mlatová plocha, vymodelovali terén a vysadili dřeviny. Stávající velká travnatá plocha zůstala zachována, prostor zůstal otevřený a pohledově propojený s lesy na východě. Stávající buk při vstupní cestě byl podsazen půdopokryvnými trvalkami. Stromové patro doplnilo dalších sedm listnatých dřevin, konkrétně javory, muškovníky a lípy. Mlatová plocha je opatřena atypickým prvkem – dřevěným hadem, který bude sloužit k posezení, odpočinku i hře.

Dotace ze SFŽP ČR
1 727 343 Kč

Program: Národní program Životní prostředí
Příjemce podpory: obec Horní Maršov

Dlouhá boulderová stěna

U dětského hřiště ve Staříči v Moravskoslezském kraji vyrostla novostavba boulderové stěny. Jedná se o sportoviště, které je a bude veřejné, bezplatné a přístupné po celý rok. Hlavním cílem projektu je zkvalitnění života v obci s pozitivním sociálním dopadem a tím zmírnění následků hornické činnosti. Zároveň byly provedeny i terénní úpravy v prostoru sportoviště související s prodloužením stávajícího chodníku pro pěší.

Program: Operační program Spravedlivá transformace

Příjemce podpory: obec Staříč

Dotace z EU
8 822 054 Kč

Foto: obec Staříč

Modernizace gymnaziálních učeben

Chebské gymnázium má osm moderních odborných učeben, mezi nimi jsou laboratoře či biologické učebny. Obnovou prošla i zázemí jednotlivých tříd jako sklad či přípravná fyziky. V druhé budově školy je nová učebna hudební výchovy, do které se pořídilo také nové vybavení. Poslední částí projektu je nová učebna s názvem Interaktivní laboratoř ve spojovací chodbě, zaměřuje se na přírodní vědy včetně matematiky. Upraveny byly také bezbariérové toalety.

Program: Operační program Spravedlivá transformace

Příjemce podpory: Gymnázium Cheb, p. o.

Dotace z EU
21 945 300 Kč

Foto: Gymnázium Cheb

Elektromobily slouží technickým službám

Technické služby města Chomutova si pořídily dva elektromobily pro technickou údržbu veřejných dětských hřišť, veřejných sportovních hřišť a workoutových zázemí a k zajišťování správy a údržby městských hřbitovů, k pravidelným kontrolám areálů, přepravě pracovníků a potřebného drobného materiálu, zajišťování operativních zásahů v terénu a dalším činnostem souvisejícím s provozem hřbitovních objektů.

Program: Národní plán obnovy

Příjemce podpory: Technické služby města Chomutova, p. o.

Dotace z EU
905 000 Kč

Foto: TSMCH Chomutov

Střešní fotovoltaika napájí školní statek

Na Školním statku Humpolec byla nově uvedena do provozu fotovoltaická elektrárna na střeše rekonstruované mechanizační dílny. Na střeše je 102 panelů o celkovém výkonu 45,9 kWp, vyrobenou energii spotřebovávají přímo v objektu. Školní statek Humpolec je příspěvkovou organizací kraje Vysočina, kromě poskytování zázemí pro vzdělávání studentů se věnuje zemědělské produkci a výrobě potravin, především masa a uzenin.

Program: Modernizační fond

Příjemce podpory: Kraj Vysočina

Dotace z EU
377 883 Kč

Foto: Kraj Vysočina

► KDYŽ ORAT, TAK PO KLÍČOVÉ LINII?

Foto: Shutterstock/360VP

Keyline ploughing neboli orba klíčových linií není v zemědělství úplnou novinkou, jen se s častějšími suchy a vzrůstajícím nedostatkem vody na zavlažování dostává do popředí zájmu. Skutečně přináší kýžené výsledky?

Orba klíčových linií je vlastně jednoduchá zemědělská metoda, vyvinutá v padesátých letech minulého století na pomoc australským farmám, kde potřebovali na obdělávaných pozemcích lépe nakládat s vodou. Orba klíčových linií vychází ze specifického vzorce topografického podloží, jehož se využívá k lepší distribuci vody na zemědělské půdě.

K použití této technologie stačí dvě věci: samotný pluh a vybraný design podloží. Výsledkem je pak lepší schopnost půdy zadržovat vodu a celkově lepší stav půdy. Je to opravdu tak jednoduché, jak to vypadá, a pro zemědělce by měla představovat fantastický nástroj na cestě k větší odolnosti proti suchu a škodám způsobeným povod-

němi, které s sebou měnící se klima stále častěji přináší.

Zavedení orby klíčových linií vyžaduje pečlivý plán, provedení už je pak jednoduché.

Klíčové body, klíčové linie

Nejprve je potřeba určit klíčový bod. Ten se nachází v místě, kde se země zvedá v nejprudším úhlu – většinou to bývá pod svahem, který je v tomto případě definován jako bod, kde země namísto konkávního tvaru nabývá tvaru konvexního. Klíčová linie je pak ta linie, která klíčový bod protíná.

Jakmile jsou klíčový bod a klíčová linie definovány, speciálním podrývákem se vytrasuje celá klíčová linie nahoru do svahu i dolů pod něj.

Při plánování péče o zemědělskou půdu na základě klíčových linií často stačí určit je-

den klíčový bod pro každou prohlubeň. Náklady na takové úkony jsou minimální a dají se provádět s běžným vybavením, jako je nivelační přístroj. Sít klíčových linií je poté vytyčena za použití speciálního podrýváku.

Speciální podrývák

Speciální podrývák byl vyvinut v reakci na nepředvídatelnost srážek v nehostinných a vyprahlých australských podmínkách. Jeho jedinečným prvkem je speciální rydlo, které byt zvládne proniknout hluboko do půdy, nijak významně nenaruší vlastní biologickou strukturu půdy. Společně s bezorebnými sečkami, které podrývák při práci s půdou vzápětí následují, je tato metoda vůči půdě velmi šetrná a jako taková by pro ni měla být i velice prospěšná.

Podrývání půdy obecně plní hned několik funkcí, z nichž nejdůležitější je, že rozru-

Orba klíčových linií se odvíjí od zvoleného plánu nakládání se zemědělskou půdou skrze efektivnější zadržování vody a její další distribuci. Hlavním výstupem by mělo být zlepšení půdní struktury a s ní související vyšší úrodnost, jak obdělávané půdy, tak pastvin.

Orba klíčových linií by měla maximálně zefektivňovat nakládání s vodou na vybrané půdě: zpomalovat odtékání vody z vyšších poloh, které jsou typicky sušší, a omezovat množství vody, které se shromažďuje v nižších polohách.

šuje uhuťnou zeminu a přitom jen minimálně narušuje habitaty půdních mikrobů. Ostatně proto se tak často používá v regenerativním zemědělství.

Podrývání přivádí do půdy větší množství kyslíku, vody a živin, a to i do hloubek, kam by jinak dostávaly roky. S dobře zvládnutým a ošetřeným pastevním systémem může podrývání zvýšit kvalitu svrchní vrstvy půdy, její celkovou úrodnost i schopnost zadržovat vodu.

Celá metoda byla původně vyvinuta proto, aby po pastvinách byla rovnoměrněji rozdělována srážková voda. Při příválových deštích systém zoraných klíčových linií odtok vody naopak zpomalí. Kanály vyryté pluhem by pak měly zabezpečit, že v půdě zůstane zachyceno mnohem větší množství vody, a to ve vyšších vrstvách půdy, kam tráva na pastvinách a úroda na polích svými kořeny jednodušeji dosáhnou v dobách trvalého sucha.

Je ale orání klíčových linií opravdu nutné k tomu, aby se voda v půdě držela? Je jedi-

Foto: Shutterstock/ PanuShot

nou funkční metodou? Odpovědi na tyto otázky přinesou budoucí výzkumy a plošnější zapojení metody do péče o zemědělskou půdu, pokud k němu dojde. Kanadská studie uskutečněná před deseti lety ovšem přinesla překvapivé závěry. Jak to tedy vlastně je? ●

Studie metodu zpochybnila

V roce 2015 byla uskutečněna zajímavá srovnávací studie na ontarijské farmě Petera Lamberta. Jejím cílem bylo srovnat, jak se chová voda v půdě, když je na farmě zavedena technika orby klíčových linií oproti využívání tradičních „svejlů“, jež na farmě do té doby zapojovali do péče o půdu. Mělo se ukázat, jestli výsledkem bude rovnoměrnější distribuce vody v půdě.

Během léta 2016 byly sbírány údaje o přetrvávajících účincích podrývání na objem vody v půdě. Na pozemku farmy bylo instalováno hydrologické zařízení, které měřilo obsah vody na níže i výše položených místech polí – jednoho s orbou klíčových linií a jednoho se svejly. Když bylo posbíráno dostatečné množství údajů, byly analyzovány a zaneseny do grafů.

Před spuštěním měření pro studii měli výzkumníci tři hypotézy. Předpokládali, že na poli se zoranými klíčovými liniemi se bude ve vyšších polohách držet více vody a naopak v nižších polohách se bude zadržovat vody méně než na svejlovém poli. V proláklínách by se pak díky podrývání mělo držet více vody než na poli se svejly.

Při hodnocení údajů o tom, jak se voda v půdě chová po každém dešti, pozorovali výzkumníci tři trendy. Na poli se zoranými klíčovými liniemi bylo ve vyšších polohách v půdě méně vlhkosti než na poli se svejly, ale lépe se tu zadržovala voda. Trvalo jí déle, než po dešti z půdy odtékla. S vlhkostí o objemu méně než 0,26 m³ vody na 1 m³ půdy zadržovalo v nižších polohách pole se zoranými klíčovými liniemi méně vody než pole svejlové. A naopak s vlhkostí větší než 0,26 m³ vody na 1 m³ půdy v proláklínách zadržovalo pole se zoranými klíčovými liniemi více vody než pole se svejly.

Pozorování vyplývající z provedených měření vůbec nepotvrzují vstupní hypotézy. Zdá se, že podrývání půdy v tomto případě vůbec nebylo nutné. Došli by třeba výzkumníci na jiném místě k jiným výsledkům? Dokud metodu orby klíčových linií dostatečně neprozkoumáme, zůstane to otázkou.

ECHO

Městská část založila energetické společenství

Městská část Praha 8 vstoupila do spolku Energetické společenství Praha 8, které propojí školy, školky a další městské organizace do systému sdílení vyrobené elektřiny.

Do projektu se zapojí mateřské a základní školy, Gerontologické centrum i Servisní středisko Prahy 8. Cílem je efektivně využívat energii z fotovoltaických elektráren instalovaných na městských budovách a snížit náklady na jejich provoz. Energetické společenství umožní, aby elektřina vyrobená například na střeše jedné školy mohla být využita v jiném městském objektu. Praha 8 tak chce lépe reagovat na rostoucí ceny energií a zároveň posílit svou energetickou nezávislost. Projekt vzniká na základě dohody o partnerství a je financován z Národního plánu obnovy.

Městská budova bude úspornější

Kroměříž zahájí projekt zaměřený na snížení energetické náročnosti vlastní budovy na Riegrově náměstí. Modernizace přinese nejen dlouhodobé úspory provozních nákladů kvůli nižší spotřebě energií, ale také vyšší komfort pro uživatele a efektivnější správu objektu. Realizace stavby je rozdělena do několika částí, které zahrnují výměnu oken a venkovních dveří, dílčí opravy a zateplení fasády, opravu střechy včetně krovu a výměnu střešní krytiny a také modernizaci vnitřního osvětlení. Projekt je spolufinancován z Modernizačního fondu v rámci výzvy ENERGov 2/2023. Dokončení stavebních prací se předpokládá do šesti měsíců od jejich zahájení.

Potok teče v rozvolněném korytu

Bezmála kilometrový úsek potoka Hruškovice na Hodonínsku v Jihomoravském kraji revitalizovaly Lesy ČR. Vodohospodářští rozvolnili trasu kdysi umělé napřímeného koryta toku a zvýšili jeho dno, takže se teď voda snáze rozlévá do okolní nívy. To je pro krajinu obvykle strádající suchem zásadní. Vzniklo taky šest tůní a na březích roste přes sedmdesát nově vysazených stromů, například dubů letních. Projekt za 5,6 milionu korun byl dokončen v rámci programu „Vracíme vodu lesu“, z velké části byl financován z Národního programu Životní prostředí.

Foto: Shutterstock / R. de Bruijn Photography

► PROSTOR PRO ŘEKU

Se vzrůstajícím množstvím povodní narůstá i množství protipovodňových opatření. Ta mohou mít nejrůznější podobu: od výstražných varovných systémů až po tvrdou protipovodňovou infrastrukturu. Ale právě od té mnohé země upouští a namísto ní vytvářejí přírodě blízká opatření, která riziko velké vody přirozeně zmenšují. Zářným příkladem takového přístupu je nizozemský program Room for a River.

Holandané jsou po staletí známí svým neutuchajícím vyjednáváním s vodou. Zhruba čtvrtina země se rozkládá pod úrovní moře a více než polovina z toho hrozí zaplavení. V historii Holanďané v zabezpečování vlastní souše spoléhali především na pevnou infrastrukturu – kanály, valy, mořské zdi a protipovodňové bariéry. Všechny tyto stavby vznikly s myšlenkou, že člověk zvítězí nad přírodou tím, že zemědělskou půdu, obývané plochy a říční koryta vykáže do přesně vymezených míst.

S tím, jak se v průběhu let stavěly vyšší a vyšší hráze, ale úměrně stoupala i rizika. Rychle proudící regulovaná voda znamenala, že pokud pevná infrastruktura selže, dopady budou katastrofické. Tyto obavy se téměř zhmotnily v roce 1993 a hned poté v roce 1995, když se hladiny vod na řekách Rýn a Meuse zvedly téměř

až na kritickou úroveň. Holandská vláda tehdy nařídila evakuaci 250 000 obyvatel a téměř milionu kusů dobytka z ohrožených oblastí.

Ačkoli se tehdy nejhorší scénář nenaplnil, byly to právě tyto události, které zemi donutily, aby zásadně přehodnotila svůj „vertikální“ přístup ke kontrole povodní. S tím, jak klimatické modely předpovídaly, že hla-

diny řek by se mohly zvedat nad historická maxima, stálo Holandsko před kritickým rozhodnutím: buď i nadále zvyšovat protipovodňové valy, nebo najít řešení, které by zemi ochránilo, aniž by se přitom ničila krajina a její přirozené ekologické fungování. Rozhodli se pro druhou možnost. A to byl počátek program Room for a River.

Holandsko se nachází pod neustálou hrozbou záplav. Toto riziko stoupá úměrně s tím, jak se zmenšují přirozená záplavová území podél řek. Hladiny řek tu navíc stoupají kvůli častějším a vydatnějším deštům.

Úpravy na řece Vaal

Jedním z nejhezčích příkladů obnovy je vytvoření přirozeného zaplavovaného území podél řeky Vaal nedaleko města Nijmegen, ke kterému došlo mezi roky 2012 a 2016. Vaal je největší holandská řeka a kvůli jejímu prudkému oblouku a zúženému kanálu blízko Nijmegen bylo město a jeho okolí po dlouhá léta bezprostředně ohrožováno záplavami.

Projekt obnovy tu spočíval ve velmi významné přeměně jak tehdejších inženýrských sítí, tak celkové podoby zdejší krajiny. Původní hráz byla přesunuta do vnitrozemí zhruba o 350 metrů, poté byl vyhlouben 3 kilometry dlouhý a 200 metrů široký kanál podél původního říčního koryta a malý ostrov ležící mezi novým a starým kanálem byl přeměněn na městský park určený pro provozování rekreačních a ekologických aktivit. Díky těmto zásahům se podařilo snížit běžnou výšku hladiny vody o 35 centimetrů – ještě o 8 centimetrů více, než se předpokládalo.

Projekt takové velikosti měl samozřejmě nemalé dopady na všechny, kdo v okolí řeky žijí. A právě proto je u takového projektu klíčové jasné vedení, transparentní plánování a spravedlivé vyrovnání. To všechno se stalo zásadními pilíři tohoto holandského modelu a tím se také Room for a River nejvíce vyznačuje.

Recept je v podstatě jednoduchý: komunita, které se projekt týká, na něm musí spolupracovat ještě předtím, než se přistoupí k jeho realizaci. Centrální vláda projekt financuje a vytyčuje jeho cíle, ale opatření a jejich zavedení do praxe jsou v rukou místních úřadů. Ty musí vytvořit prostor pro diskuzi o riziku povodní i dopadech opatření proti nim na životy lidí, kteří v oblasti žijí. Když pak úřad navrhne podniknout kroky, se kterými lidé nesouhlasí, dostanou možnost přijít s odlišným návrhem, který ale musí dosáhnout stejných cílů.

Místní úřady nebyly na takovou práci samy. K ruce jim byl tým odborníků na krajinnou architekturu, inženýrství, ekologii a prostorové plánování. Neměli moc přímo rozhodovat, ale jednali coby poradci, kritici, designoví mentoři, kteří se zodpovídali přímo ministru zodpovědnému za celý program. Společně s místními komunitami dohlíželi na splnění tří základních kritérií programu: využitelnosti řeky, estetickou úroveň výsledných změn krajiny a dlouhodobou udržitelnost a funkčnost projektu.

Oživování řeky

Program Room for a River znamenal na prostý odklon Holandska od tradičních protipovodňových opatření. Na rozdíl od všech postupů z minulosti, které se soustřeďovaly na vybudování nejrůznějších protipovodňové infrastruktury, se tato iniciativa zaměřuje na dva paralelní cíle: dlouhodobě je to ochrana před povodněmi a nově také prostorová kvalita v krajině. V praxi to znamená, že komplexní protipovodňovou infrastrukturu sice stále vymýšlejí technici a environmentální inženýři, ale v případě tohoto programu také ve spolupráci s krajinářskými architekty, urbanistickými návrháři a ekology, aby se zabezpečilo, že ošetřovaná a budovaná místa budou sloužit na více úrovních a nejen k zadržování vody.

Program byl spuštěn v roce 2006 s horizontem dokončení během následujících deseti let a byl podpořen štedrým rozpočtem 2,3 miliardy eur. Vybralo se více než třicet lokalit podél říční sítě a úprava každé z nich pak byla individuálně naplánována podle daného kontextu, investiční hodnoty a s důrazem na naplnění zmíněných cílů programu, tedy ochranu před povodněmi a zvýšení prostorové kvality v krajině.

Plán byl jasný. Během deseti let musí být fungování říční sítě nastaveno tak, aby Rýn zvládal průtok o objemu 16 000 m³ za

vteřinu. Holandská vláda sestavila seznam možných prostředků, jak takového nastavení dosáhnout, a tak dala místním úřadům prostor k diskuzi s obyvateli, aby společně zvolili, jaké řešení se pro jejich část země, její krajinu a pro ně samotné hodí nejlépe.

Vybrat si mohli například prohloubení záplavových nížin a proláklín v oblastech, kde naplavené sedimenty brání volnému toku řeky, odstranění bariér za stejným účelem, vybudování hrází ve větší vzdálenosti od řeky tak, aby voda dostala v krajině více prostoru, což bylo možné v některých zemědělských oblastech s dostatkem volné země. Mezi další možnosti patřilo vytvoření dočasných zón na zadržování vody pro případ, že se hladiny významně zvednou, vybudování obchvatných kanálů tam, kde se koryta řek úží a tok se tu během vyšších průtoků přirozeně zrychluje, vybagrování hlavních říčních koryt, zvýšení břehů a zesílení stávajících hrází.

Dnes je program považován za velký úspěch a podle jeho vzoru se pracuje s vodními toky a krajinou na mnoha dalších místech v Evropě. Je skvělou ukázkou toho, jak se změnil přístup v managementu vodního režimu krajiny – od vytváření dominance nad řekou betonovými stavbami po vytváření prostoru pro řeku tím, že s ní budeme koexistovat. ●

ECHO

Technické služby mají nové elektromobily

Technické služby města Liberce udělaly významný krok směrem k udržitelnějšímu provozu. Díky podpoře z Národního plánu obnovy organizace obměnila část svého vozového parku za nízkoemisní vozy. Organizace nově disponuje sedmi elektromobily, které nahradí starší vozidla se spalovacími motory. Nová auta budou sloužit jako servisní zázemí pro správu komunikací, správu zeleně, techniky veřejného osvětlení a také pro převoz objemných robotických sekaček. Kromě samotných vozů společnost vybudovala i nezbytnou dobíjecí infrastrukturu přímo v areálu firmy, což zajišťuje provozní komfort pro denní nasazení. Modernizace vozového parku má za cíl především snížení emisí a provozních nákladů.

Záchrana motýla bourovce trnkového

Noční motýl bourovec trnkový patří podle „Červeného seznamu bezobratlých“ mezi nejohroženější druhy motýlů v České republice především proto, že se v krajině přestalo tradičně hospodařit. Záchraný program, který má zajistit, aby z naší přírody nezmizel úplně, nyní schválilo Ministerstvo životního prostředí. Program za podpory evropského projektu Prospective LIFE připravila Agentura ochrany přírody a krajiny ČR ve spolupráci s odborníky. Bourovec trnkový v současnosti přežívá na nevelikém počtu lokalit pouze ve čtyřech jádrových oblastech na jižní a jihovýchodní Moravě – v národním parku Podyjí, širší oblasti Pálavy, v Bílých Karpatech a na Uherskobrodsku.

Dotace pomohla žábám

Správa Národního parku Šumava i v letošním roce díky Národnímu programu Životní prostředí mohla finančně zabezpečit záchranné transfery ohrožených obojživelníků na vybraných komunikacích na území chráněné krajinné oblasti Šumava. Konkrétně se jednalo o komunikace v okolí Šumavských Hoštic, Volar, Chlumu u Volar a Želnavy. Od začátku března do konce května díky této činnosti bylo v letošním roce přes uvedené komunikace přeneseno přes 5,5 tisíce obojživelníků. Mezi nimi jednoznačně dominovaly ropuchy obecné. Ostatními zástupci těchto vývojově nejnižších suchozemských obratlovců byli čolci obecní, čolci horští, skokani hnědí a skokani štíhlí.

SBÍRÁNÍ MLHY

V chronicky suchých regionech celého světa našli jejich obyvatelé způsob, jak si vystačit s vodou zachycenou ve vzduchu. Sbírají mlhu. Ať to zní jakkoli étericky, často jde o jedinou cestu, jak se na takových místech dobrat pitné vody a čelit tvrdé realitě každodenního života.

Foto: lossinagua.org

V Peru je ve formě mlhy ve vzduchu „uvězněno“ poměrně velké množství vody, zato srážek je tu pomálu. Když byl Abel Cruz malý kluk a vyrůstal nedaleko Cuzca, vydával se každý den na hodinovou cestu k prameni, odkud domů přinášel pitnou vodu. O něco později si během období deštů uvědomil, že když prší, voda se shromažďuje na banánových listech.

„Nejprve jsme to s tátou pozorovali a pak jsme vybudovali jakési potrubní vedení z banánových listů, které svádělo vodu tam, kam jsme chtěli. První kapky byly trochu špinavé a voda byla zakalená, ale na umytí nádobí to bohatě stačilo,“ vzpomíná. Listy ale příliš dlouho nevydržely, jen zhruba dva týdny. „Tak jsme rozštípli bambus napůl a nahradili tím listové potrubí. Tohle vydrželo mnohem déle,“ vysvětluje. „A tak se stalo, že jsem začal zachytávat vodu.“

A vodu zachytává Abel Cruz dodnes, jen jiným způsobem. Sbírá mlhu.

Dramatické změny

Na rozložitých sítích s jemnými oky rozvěšených po okolních kopcích je možné sklízet hustou mlhu, která vane nad vyprahlou peruánskou krajinou. Malinké kapičky kon-

denzují na sítích a odkapávají do trubek, jež vodu svádějí do nádob, aby následně mohla být použita k zavlažování úrody, nebo dokonce jako pitná voda.

Každá síť dokáže každý den zachytit 200–400 litrů vody, což je pro komunity, které tu žijí, zásadní. Takto stabilní a pravidelný zdroj nikdy neměli.

Abel Cruz pomáhal s nainstalováním více než 2000 těchto zachytných sítí v osmi venkovských komunitách v různých oblastech Peru, ale také v Bolívii, v Kolumbii a v Mexiku. Dopad takového počínu se nedá nazvat jinak než dramatickým.

„Na místech, která se potýkala s obrovskými suchy, se dnes provozuje zemědělství,“ říká Abel Cruz. Kro-

mě jiného založil organizaci Movimiento Peruanos, která pouštním komunitám v Jižní Americe pomáhá zabezpečit přístup k vodě. „Například v provincii Tacna je jeden muž, který díky sběru mlhy chová tisíc slepic. Sbírání mlhy mu úplně změnilo život. Je to neuvěřitelné,“ žasne i po letech Abel Cruz nad výsledky vlastní práce.

Situace v Limě

Peruánské hlavní město Lima bylo vybudováno v poušti na pobřeží Tichého oceánu a je jedním z nejsušších hlavních měst na světě. V obrovské metropoli, jež je domovem více než 10 milionů lidí, nedosahuje celkový úhrn srážek ani 3 cm za rok. Obyvatelé města jsou závislí na velmi proměnlivém

Peruánské hlavní město Lima je jedním z nejšpinavějších měst na světě, a tak se voda zachycená ze zdejší mlhy využívá k zalévání úrody a napájení zvířat, ale lidé ji konzumovat nemohou.

Foto: lossinagua.org

Díky sbírání mlhy dnes peruánské rodiny mohou pěstovat fíky, vinné hrozny a olivy na místech, kde si o tom dříve nemohly nechat ani zdát.

zásobování vodou z řek napájených z velké části táním ledovců vysoko v pohoří And a na vodě z podpovrchových rezervoárů nacházejících se pod městem.

Těm, kdo v peruánském hlavním městě Limě bydlí v chudých, okrajových částech města, dovážejí vodu nákladní auta a dodávky. Je to pro ně drahý zdroj, který si nemohou dovolit pokaždé, když potřebují, a tak nakupují jen nezbytné minimum – 40 litrů na osobu.

Město má ale unikátní klima, díky němuž je většinu roku zahaleno do husté mlhy, která se vytváří tím, jak se míchá horký pobřežní vzduch s chladnými vlhkými větry vanoucími z Tichého oceánu. Tyto husté mlhy peruánského a chilského pobřeží, známé jako La Garúa, se vyskytují nejčastěji mezi dubnem a zářím.

Otázkou bylo, jak vodu z mlhy zachytit v množství, které by stálo za všechno úsilí

s tím spojené. Abel Cruz a obyvatelé komunit v okolí Limy se spojili s vědci, kteří sítě na sbírání mlhy testovali v jiných částech světa, a začali je rozvíjet v kopcích nad městem. Místním lidem tak zajistili spolehlivý zdroj vody, kterou mohli kapku po kapce zachytávat.

Ve venkovských oblastech je zachytávaná voda dostatečně čistá na to, aby bylo možné ji pít. V Limě je to ale komplikovanější. „*Je to jedno z nejznečištěnějších míst na světě, tam se pít nedá,*“ potvrzuje Abel Cruz. „*Ale v provinciích Cusco, Tacna a Arequipa ji lidé pijí.*“

Problém s čistotou vody v Limě vzniká, protože voda na sebe navazuje špínu, jak se pohybuje znečištěným městským vzduchem. Avšak při zapojení určitých čistících technik se její kvalita dá zvýšit natolik, aby se i tady dala pít. ●

ECHO

Na čistírně bude fotovoltaika

Dobrovolný svazek obcí ČOV a kanalizace Hradec nad Moravicí – Branka u Opavy uspěl se svou žádostí o podporu z Modernizačního fondu. Na čistírně odpadních vod a v technických službách přibudou nové fotovoltaické elektrárny. Projekt počítá s jejich instalací na dvou místech. Největší část vznikne v areálu čistírny odpadních vod v Brance u Opavy, kde bude vybudována kombinace střešní a pozemní fotovoltaiky s celkovým výkonem 70 kW. Součástí bude též bateriové úložiště s kapacitou 70 kWh, které umožní efektivnější využití vyrobené energie.

V rezervaci se bude kosit

V přírodní rezervaci Dukovanský mlýn začala obnova cenných přírodních stanovišť. V následujících čtyřech letech tu bude v letních a podzimních měsících probíhat seč a také pastva ovcí. Díky těmto opatřením dostanou větší prostor vzácné rostliny i živočichové, podpoří se biologická rozmanitost území a pomůže se také kriticky ohroženému lýkovci vonnému. Na projekt získal Kraj Vysočina dotaci z Operačního programu Životní prostředí. Cílem projektu je dlouhodobé zachování a v některých ohledech i zvýšení jedinečné biodiverzity v místě. Opatření přispějí k potlačení silných kompetitorů a podpoří rozvoj druhově pestré a květnaté vegetace s řadou významných druhů.

Střední škola modernizovala učebny

Střední škola stravování a služeb v Karlových Varech nabízí svým studentům výrazně lepší podmínky pro odbornou přípravu. Díky dvěma projektům financovaným z Operačního programu Spravedlivá transformace vznikly moderní gastronomické učebny a škola zároveň kompletně obnovila svou digitální infrastrukturu. Největší část finančních prostředků směřovala do modernizace výuky gastronomických oborů. Projekt přinesl vznik nové gastronomicko-technologické auly se stupňovitým hledištěm, lektorským pracovištěm i profesionálně vybavenými stanovišti pro přípravu pokrmů a cukrářských výrobků. Součástí stavebních úprav bylo také vybudování skladových prostor, chladicího a mycího zázemí, instalace vzduchotechniky s rekuperací, nových šaten, kabinetu pro pedagogy nebo požárního únikového schodiště.

Naděje pro všechny, kdo žijí v pouštích

Sbírání mlhy představuje naději pro ty, kterým v suchých oblastech s vhodnými podmínkami pro její sběr chybí spolehlivý vodní zdroj. Objevují se nové technologie, které sběr zjednodušují a usnadňují. Základní a původní metody sbírání mlhy jsou tu ale s námi už stovky let.

„*V jedné z prvních vesnic na ostrově El Hierro, který je součástí španělských Kanárských ostrovů, se nacházejí kresby z šestnáctého a sedmnáctého století, na kterých můžeme vidět místní obyvatelé, jak pijí vodu zachycenou na keřích,*“ říká Maria Victoria Marzolová, profesorka zeměpisu z Univerzity La Laguna na Tenerife. „*Tento ostrov leží jižně od kanárského souostroví a s vodou tam byl vždycky problém,*“ dodává.

V šestnáctém století přišli místní lidé na to, že když pod keře, z nichž odkapává voda, umístí nádoby, získají dostatek vody na všechno, co potřebují. „*To znamená, že už před pěti sty lety tam věděli, jak na to.*“

Němečtí ochránci přírody Kai Tiedemnn a Ann Lummerichová v roce 2009 zasadili v Peru 800 přesličníků přesličkolistých, aby vytvořili přirozený systém na sbírání mlhy, který napodoboval původní starou techniku. Během svého výzkumu přišli na to, že stromy se vzpřímenými listy podobnými jehličí fungují jako přirozená síť, ke které kondenzované kapky vody lépe přilnou. Později pak vyvinuli umělé sítě, které také dokázaly zachytávat vodu.

Moderní technologie vlastně nedokážou přesněji určit vztah mezi vzdušnou vodou v mlze a srážkami. Maria Victoria Marzolová ale studuje srážky ukryté v mlze už více než pětadvacet let a za tu dobu byla svědkem zásadní společenské transformace, která se v komunitách sbírajících mlhu odehrála.

SUCHO V ČESKÉ REPUBLICE

CO JE SUCHO?

Sucho je plíživý přírodní jev způsobený dlouhodobým nedostatkem srážek, který vede k výraznému nedostatku vody v atmosféře, půdě či rostlinách.

METEOROLOGICKÉ

Záporná odchylka srážek od normálu během určitého časového období

ZEMĚDĚLSKÉ

Půdní sucho, nedostatek vláhy pro plodiny

HYDROLOGICKÉ

Významné snížení hladin vodních toků

SOCIOEKONOMICKÉ

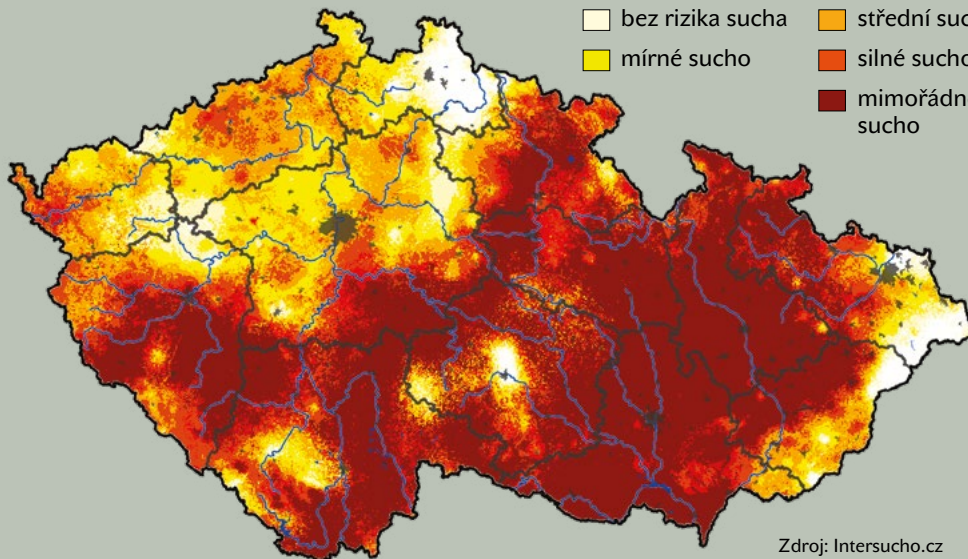
Dopady sucha na kvalitu života

INTENZITA SUCHA K 13. 7. 2026

Výskyt sucha v půdním profilu 0–100 cm.

INTENZITA SUCHA

- bez rizika sucha
- mírné sucho
- střední sucho
- silné sucho
- mimořádné sucho

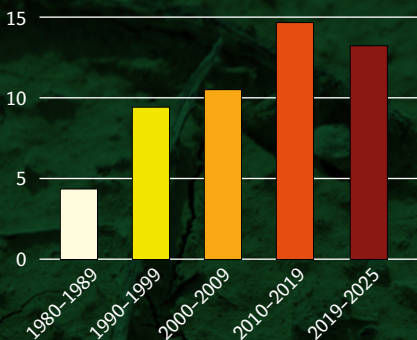
Zdroj: Intersucho.cz

POČET TROPICKÝCH DNÍ

Tropický den je meteorologický termín označující den, kdy maximální teplota dosáhne alespoň 30 °C.

Průměrný počet tropických dnů za rok

DOPADY SUCHA

ZEMĚDĚSTVÍ

Nižší výnosy, suchomilné plodiny, eroze půdy

LESY A PŘÍRODA

Odumírání stromů, vyšší riziko požárů, úbytek biodiverzity

VODNÍ ZDROJE

Nízké průtoky v tocích, vysychání studní a pramenů

EKONOMIKA

Ztráty v zemědělství, omezení průmyslu, vyšší náklady na vodu

SPOLEČNOST A ZDRAVÍ

Omezení zásobování pitnou vodou, tepelný stres, zhoršení kvality života

JAK MŮŽEME SUCHU PŘEDCHÁZET?

ZADRŽUJME VODU V KRAJINĚ

Tůně, mokřady, meandry, zasakování dešťové vody

OBNOVUJME KRAJINU

Výsadba zeleně, remízky, ochrana půdy před erozí

ŠETŘME VODOU

Efektivní závlaha, úsporné technologie, zodpovědná spotřeba

PLÁNUJME DO BUDOUČNA

Adaptace na změnu klimatu, udržitelný rozvoj a spolupráce

CO MŮŽE UDĚLAT KAŽDÝ Z NÁS?

ZACHYTÁVĚJME DEŠŤOVOU VODU
na zalévání zahrady

ZALÉVEJME ROZUMNĚ
ráno nebo večer přímo ke kořenům

PODPORUJME ZELENĚ
na zahradě, ve městě i v přírodě

VYBÍREJME ODPOVĚDNĚ,
podporujeme místní produkty

NEPLÝTVEJME VODOU,
každá kapka se počítá